МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВIАШАГIКХЕТАI

ШИНАРДИ, № 137 (4305).
15 НОЯБРЬ 1966 шу
Мах 2 кап.

СЕРДАЛО
(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Советен Министрий Советен орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

«Красный молот» яхача завода № 13 йолча цехе хьинаре къахьегаш ва расточник Саенко Анатолий. Коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цIи лелаеш ва из. Цун станоко цхьаьника хьовзам боацаш болх бу. Юкъера лаьрхIача хIара сменах нормаш 135 — 140 процент кхоачашъю.

СУРТА ТIА: расточник Саенко Анатолий.

Д. Викторова сурт.

ХАДДАНЗА ТЕРКО Е КАДРАЙ

Вай партен Центральни Комитетон цахаддаш терко ю кадраш нийса хьахаржаран балхаш тIа уж дIанийсъяран, царна кхетам баларан дешашта. Ленински хьсхамца хьалхле а лелаеш, парте хьалкхебаьб халкъа гIуллакха тешаме бола, йоккха опыт йола Iалаьмате дукха кулгалхой. Кадрашца беш бола болх эргабаккхара динза даргдоацараш къаьстта белгалдаьхад КПСС XXIII съездо.

КПСС XXIII съездеи ЦК Пленумийн решенешца хьалхле а лелаеш, вай республика партийни организацешта дукха карагIдаьннад халкъа боахама лоархIамера участкаш йоккха опыт йолча, политически сакхетам лакха болча, дикача организаторашца чIоагIъяра.

Кадрашца беш бола болх холуш тоабаьб парте Грозненски горкомо, Сунженски Наурски райкомаша. Цар даим терко ю политически кхетам болаши шоашта тIадилла гIулакх лерттIа чакхдоаккхаши бола нах бехктокхамерча участкашка увттабара. Парте райкомаша шоай пленумашка, бюро заседанешка дувц ханнахьа кадраш гIулакхаш тIа ахийтарей хьалкхеярей дешаш, кадраш хьахаржаран уж балха тIа дIанийсъярай йола дикагIа йола опыт вIашагIтох, долаш дола кхоачамбоацараш дIадахара наькъаш лех.

Кадрашцара болх тоабар, боккха организаторски политически болх лерттIа вIаштIехьбаккхар бахьан долаш парте райкомашта карагIдаьннад колхозийи совхозийи къахьегамхой шоашта хьалхашка латта декхараш кхоачашдара оарцагIбаха. Дика чакхдоаккхаш латт цу районий боахамаша юртбоахама шу.

КПСС ЦК октябрьски (1964 ш.) Пленум хинначул тIехьагIа вай республике дукха хIама даьд партийни, советски, боахамен органаш кадрашца чIоагIъеш, цо торо хилийтай республика кулгалдеча кадрай дикала состав дикка тоае. ХIанз 90 процент совгIа бола парте горкомийи райкомийи секретараш лакхерей йистеяланза лакхерей образовани йолаш ба. Царех 60 процентага дIакхоачаш бараш промышленностен юрта боахамен специалисташ ба.

Вахаро бокъонца хьахьекхад къона кадраш хийцца бехктокхамерча балхаш тIа ахийтара, къаьнеи къонеи кадраш махулла дикагIа цхьана ювзайолийташ беш бола болх нийса болга. Цу хьакъехьа дика болх баьб парте Малгобекни райкомо. Укхаза партийни боахамен органашка укх тIеххьарча хана кулгалде бахийтаб производстве шоаш дикача оагIорахьара хьахьекха къона специалисташ.

Партийни боахамен кадраш кIезигагIа е яьннай заседанешн совещанеши, шоай балхах хьахинначарна лерттIа анализ ю, кIоаргагIа техх экономика дешаш, уйла дукхагIа тIаухийт вахаро хьалхашка увттадеча лоархIамерча дешашта. Цу хьакъехьа дукха терко е яьннай парте МалгIабика городскойи Сунженски райкомаш.

Кадраш хьахаржари уж балхаш тIа дIа-хьа нийсъяри царна кхетам балари дукхагIча даькъе юххьанцарча партийни организацеех тийша да. КПСС XXIII съезд хиннача тIехьагIа лакхбеннаб дуккача юххьанцарча партийни организацей лоархIам, цар денал, хьинар. Хила езача методашца болх а беш, промышленностен юрта боахамен къахьегамхой динагIа оарцагIбоах цар боахам хьалбеча эгтара хьалхарча аргIанара проблемаш кхоачашъяра. Вай республика дуккхача юххьанцарча партийни организацеша нийса кхетаду кадраш хьахаржарей хьалкхеярей дола шоашта хьалхашка латта декхараш. НПУ «Малгобекнефта» № 1 йолча кIоарга бурув деттача контора коллектива гIулакхаш ши — кхо шу хьалха во лелар. Дукха дар цун балха юкъе кхоачамбоацараш: дукха моттигаш нийслора буровойшка авареш еш, производственни къахьегамен дисциплина телхаеш. Коллектива бокъонца йола авангард хинна дIаэттаяцар контора юххьанцара партийни организаци. ГIулакх хувцаделар партийни организацена опыт йола коммунист Албогачиев керте эттача. Контора парторганизаце дикагIа хьежа яьлар производственни гIулакхашка, кадраш хьахаржаран уж балха нийсъяран долча дешашка. Производства лоархIамерча участкашта кулгалде хьожабир хьинар дола, шоаех говза кулгалхой хургхилар хьахьекха бола специалисташ. ХIаьта цунах хьахиннар гуш да. Укх тIеххьарча шин шера кIоарга бурув детта контора даим кхоачашду шийна хьалхашка латта декхараш. Цун бахьан да партийни организаци контора коллектива са а хинна дIаоттар.

Ховш да, моллагIча кулгалхочун денал, говзал, нахаца болх бе хар, хьалхашка латта декхараш кхоачашдара уж оарцагIбаха хар, цун балхах хоадам болча результаташца дувзаденна долга. Нагахьа санна цу оагIорахьа, кадраш хьахаржарал уж дIанийсъяран практикага хьежача, къаьгта гучадаргда, кулгалдеча посташ тIа цхьайолча хана мела, лерттIа кийчо йоаца нах увттабеш хилар. Цу тайпара гIалаташ нийслу парте Октябрьски райкома, КПСС Наьсарен райкома балха практике. Уж цIенхашттара гIалаташ дIадахара партийни боахамен органаш декхарийла я специалистий гIулакхацарей политически оамалаш Iомае, даим йоакхо е еза гIулакхашта лакхбе мегаргбола нах кийчбара, цар идейно-политически боарам лакхбара. Парте райкомаш декхарийла я кулгалдеча поста тIа болхло хоржаш хилча цунах доакха политически а деловой а гIулакхаш теркалде, коммунисташта а парте боацарашта а цунах цу хет ха.

Планированеи экономически стимулированеи кердача хьалалка болх дикагIа дIаболабалара лоархIаме гIулакх да экономика дешаш кадраша кIоаргта Iомалелга. Цу хьакъехьа цхьайола опыт Iоаьлл Старопромысловски Ленински районий партийни организацеша.

ТIадоагIача шера кердача хьалашка болх бе йолаяла езаш я вай республика дукхагIйола предприятеш. Цу гIулакхо доккхий а бехктокхаме а декхараш хьалхашка оттаду республика партийни организацешта. Лакхерчен юкъерчен дешара заведенешка семинараш, экономически конференцеш вIашагIъехкара, айбе беза предприятей экономически службай лоархIам.

Партийни боахамен органаш декхарийла я къонача специалисташца беш бола болх тоабе, производстве бьтеи царна эшаш дола хьалаш IалашдеIла.

Иштта динза даргдоацар да кхалнаьха кадрашцара болх тоабар а. Кулгалдеча балха майрра ахийта беза авторитетни инициативни, дика кийчо йола кхалнах.

Геттара боккха лоархIам болаш да кIаьд цa луш кадрай политически кхетам лакхбелга, кулгалду кадраш декхарийла я цахаддаш марксистско-ленински теори Iомае. ХIаьта цунца да боахамен культурни фронте доахача толамий дIоагIа.

Кулгалдеча кадрай политически деловойи хьинарах тийша ба коллективай болх. Цудухьа партийни организацеша керттера теркам тIабахийта беза кадраш хьахаржарей уж балхаш тIа дIанийсъярей дешашта.

ДУНЕН МАССЕ А МИIИНГЕРА

ТАСС-о ХОАМ БУ

СОФИЯ, 12 ноябрь. (ТАСС). Тахан Софие кхаьчар Болгарски коммунистически парте IX-ча съезде йоагIа КПСС ЦК Генеральни секретарь Л. И. Брежнев керте латта Советски Союза Коммунистически парте делегаци.

Софийски аэродроме делегацена наькъабаьхха бар: БКП ЦК Хьалхара секретарь, НРБ Министрий Совета Председатель Тодор Живков, ЦК Политбюро членаши членалла кандидаташи, Iалаьмата дукха общественноста викалаш.

●

ПАРИЖ, 12 ноябрь. (ТАСС). Испане информаце министра Мануэль Фрага Ирибарне хьакхайкадаьд, «граждански тIом болча хана» (1936—1939 шш.) политически зуламаш дарах лийцараашта «массанена а геттара а амнисти» ещ йола решени тIаийцай селхан хиннача министрий совета заседане аьнна, яхаш хоам бу Мадридера Франс Пресса агентства корреспонденто.

●

АФИНЫ. Алапеш лакхдайта гIерташ цIаьхха а 24 сахьата забастовка дIахьийнай Греце 6500 почтови болхлочо. Мехка мел йола почтови отделенеш дIакъайлай, дIаяхьийтарашка дIакхоачаргьяц итташ эзараш почтови отправленеш.

●

БЕЛГРАД, 12 ноябрь. (ТАСС). Хорвате столица йолча Загребарча геофизически центра сейсмографаша белгалдаьд селхан сарахьа городагара къулбехьенгахьа 40 километр гаьна юкъера низ болаш мохк бега хилар.

ТАХАНАРЧУЛ ДУКХАГIА ПРОДУКЦИ—КХОАНА

Къахьегама оагарле лакхъярь, арахецача продукцега дIабода мах лохбара керда наькъаш лех завода технологически установкай коллективаша. Чура торонаш гучайоах, дикагIйола технологически режими опыти балха юкъехьухь. Цудухьа таханарчул кхоанз дукхагIа арахец продукци. Укх бетта хьалхарча декада план 110 процент кхоачашъяьй Грозненски нефтемаслозавода коллективо.

Социалистически яхье цахаддаш хьалха латташ хьайоагIа нн. Баранов, Миркулов, Руднев, кхыбараш керте латтача установкай коллективаш. Цхьайтта бетта план Октябра 49 шу дузача дийнахьа, 7-ча ноябре, кхоачашъяьй цар. Цу хана денз декабрь бетта чотах арахийца продукци эзараш тоннаш я.

В. ГОРБАЧЕВА.
Грозненски нефтемаслозавода планови отдела инженер-экономист.

КПСС ЦК-гара, СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМАГАРЕИ СССР МИНИСТРИЙ СОВЕТАГАРЕИ

КПСС Центральни Комитето, СССР Лакхехьарча Совета Президиумои СССР Министрий Советои геттара чIоагIа хала а хеташ дIахоийт, 66-гIа шу долаш хинна КПСС Центральни Комитета член, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела заместитель, РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель, Социалистически Къахьегама Турпал Игнатов Николай Григорьевич 14-ча ноябре 1966 шера хала дазарах кхалхар.

КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТ. | СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМ. | СССР МИНИСТРИЙ СОВЕТ.

ТХА РАЦИОНАЛИЗАТОРАШ

Тха рационализатораша социалистически декхар тIаийцад Сийлахьйоккхача Октябрьски революце 50 шу дузача денна хетаяь 25 эзар сом дола Ленински рационализаторски фонд кийчъе а технически кердадараш балха юкъедахьа а.

Цхе шера балха юкъедахьа лерхI 450 технически кердадар. Цар паччахьалкхенна пайда бергба 105 эзар сома маьха. Укх шера нийс бетта балха юкъейихьай 16960 сом паччахьалкхенна пайда бу 58 рационализаторски предложени. Кходаь металл, фенташ дукха я. Электроэнерги кхоергъя 21440 киловатт сахьат. ДикагIболча рационализаторех лоархIаш ба Iалашон начальник Дик Исаки конструктор Байзулаев Алибеки. Цар еннача предложене паччахьалкхенна баьнна пайда 1621 сом да, хIаьта кходаь металл 12,5 тонн я. Рационализатора Воробьев Николая елар машинни ножовочни полотнана реставраци яра рационализаторски предложени. Цо шера производствана бу пайда 237 сом ахчен 3 бIаь потовочни полотнаши я.

Заготовительни участкерча болхлой хьинаре оарцагIбаьннаб Ленински рационализаторски фонда юкъе диза дакъа лацара. Габрилян Сергея моттиг ца хувцаш цига болх бу 13 шу да. Цо а боккхача маьха предложенеш балха юкъейихьай. ХьалхагIа дIакхувсаш хиннача аьшка оатхалех пайда эцарах а цо тIеххьара балха юкъейихьа рационализаторски предложени.

Иштта къахьегаш кхоачаш лерхI тха рационализатораша октябра юбилея сийна тIаийца декхараш.

М. ЧИФЛИКЯНЦ,
ГАРО завода слесарь-инструментальщик.

Графикал хьалха бувл

Цхьа кIира совгIа ха мара яц Октябра 50 шу дуза шу дIадоладенна. Цу дезача цIейна доаттIаш дола къахьегама совгIат кийчдара социалистически яхье яьннай Грозненски крекинг-завода установкай коллективаш. Керда социалистически декхараш тIаийцад, уж мишта кхоачашду хьежаш хIара денна итогаш ю. Цудухьа денгара денга совдувла доаха къахьегама толамаш. Ноябрь бетта хьалхарча декада план 106,8 процент кхоачашъяьй завода коллективо. Планал совгIа арахийцай бIаьш тоннаш продукци. Цхьайтта бетта план 13—14 ноябре кхоачашъе лерхI завода технологаша.

Иштта къахьегача завода коллективе белгалъяьнна дика болх беш я нн. Кононенко, Овсянников, Литвинов керте латта коммунистически къахьегама сийлен цIи лелаеча установкай коллективаш. ХIанз укх шера тIеххьарча бетта чотах къахьегаш ба уж. Ер бутт боллехьа шера план кхоачашъе лерхI установкай технологаша.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

ЯХЬЕ ХЬАЛХА ЛАТТ

Лакхача къахьегама толамашца чакхдоаккхаш латт пятилетка хьалхара шу Грозненски мехкдаьтта чакхдоаккхача завода дуккхача установкай коллективаша. Царна юкъе хьалха латтачарех цаI я Сепычкин Николай керте латта № 15 йолча установка коллектив. Сийрда мехкдаьтта продукци арахецара цхьайтта бетта план 5-ча ноябре кхоачашъяьй цо. ХIанзлехьа планал совгIа арахийцай эзараш тоннаш продукци. Дукха цул тIехьа ца юсаш хьайоагIа Бавалиев Владимира кулгалду коммунистически къахьегама сийлен цIи лелаеча установка коллектив. 10-ча ноябре кхоачашъяьй цо а цхьайтта бетта план.

Б. КОСТОЕВ.

ЦХЬА БУТТ ХЬАЛХА

ДIадоладеннад советски Iаьдал этта шовзткъе иттлагIа шу. Цу шера накъа баха къахьегама вахте а этта дика балха толамаш доах нов. Х. Б. Котиков керте латтача Грозненски галантерейно - трикотажни фабрика коллективо. Ханал хьалха, 28 октябре, кхоачашъяьй цхьайтта бетта план. Продукцега дIабода мах дикка лохбарах 12 эзар сома маьха чухнахьара барзкъаш арахийцад трикотажникаша.

Дика къахьег коллективо ноябрь бетта а. Хьалхарча декада ерригa продукци арахецара план кхоачашъяьй цо.

Укх шера план ханал цхьа бутт хьалхагIа кхоачашъяра къахьегама вахте а этта шоай производственни нормаш 20—30 процент тIеххоачашъеш ба фабрика дикагIбола болхлой А. Мерещенко, Р. Анзорова, М. Ужахова, А. Буроменская, А. Салтыкова, иштта кхыбараш.

Р. АУШЕВ.

БЕРКАТЕ КЪАХЬЕГ

Пятилетка хьалхарча шера 150 гектар шекара свекла дIайийнай Наьсарен района «Назрановский» яхача совхоза Яндаречa отделене шекара свекла лелаераша. Лаьтта леладара культура лакхъяь хIара гектара тIара 200 центнер шекара свекла якхха социалистически декхар тIаийцадар цар. ДIаьхача ахкан хьийгача къих хьахиннар гуш да. Юкъера лаьрхIача хIара гектара тIара 322 центнер шекара свекла йоаккх укхаза. Планах лерхIаш хинначул 142 центнер дукхагIа я из. Шекара свекла кхеерашта юкъе ба план шоаза - кхоаза тIеххоачашъераш.

Къахьегама лакхара толамаш дахарах районе цIи хезай шекара свекла кхееча Галаева Дибихана, Гайсанова Зинай, Евлоева Маккий.

Ше гIулакх деча цхьан гектара тIара 670 центнер шекара свекла яьккхай Галаева Дибихана. Иштта дика кхеяьй из кхыбараша а.

Укх деношка планал совгIа паччахьалкхенга 450 тонн шекара свекла ехкай отделене.

А. ХАШАГУЛЬГОВА.

ХИМИКАШ ЕРРИГСОЮЗНИ ЯХЬЕ КОТБАЬННАБ

Укх шера кхоалагIча квартале дика къахьийгад Грозненски химически комбината болхлошеи специалисташеи. Цар дикка тIеххоачашъяьй дерригача технико - экономически хьоккамашта йола паччахьалкхен плани декхараши. Планах лийрхIачул дикка дукхагIа арахийцад фенол, ацетон, этилови спирт, полиэтилен, синтетически дубитель. Лохбаьб химически продукци яккхарга дIабода мах. Промышленни групперча хIара болхлочоа лоархIаш 7,4 процент заданел дукхагIа хьаяьй из. Алхха кхаь бетта планал совгIа баь пайда 220 эзар сом хилар. ТIеххоачашъяьй итт бетта продукци хьаяра план а.

Москвера Грозненски химически комбината кулгалхой нн. Шилова, Захарченко, Бузоверова, Токарева цIерах телеграмма кхаьчай укх тайпара чулоацам а болаш:

«КхоалагIча квартала итогех хьалхара моттиг а СССР Министрий Советеи ВЦСПС-ен ЦIе байракх а хьожаярца предприяте коллектив даькъала ювц Миннефтехимпромои профсоюза ЦК-аси. ТIехдика продукци дIахо а дукхагIа йоахийла оаш.

Федоров, Светцов».

Республика йоккхача химе флагмана коллективо вIаштта хIанз кхоалагIа йоакх хьалхара моттиг Ерригсоюзни социалистически яхье. Даьха толамаш карара а ца доалийташ, цо дIахо а лакхъю производства темпаш. Дерригача халкъа цIей — 7-гIа ноябрь, белгалдаккха доаггIача тайпара белгал а даьккха, юбилейни шу дика дIадоладаьд химикаша. Ноябрь бетта хьалхарча итт дийнахьара план продукце ерригача ассортимента кхоачашъяьй. Iалаьмате дукха арахийцай из планал совгIа. ДIадоладалар дика да цу гIулакха.

РОСТОВ-НА-ДОНУ. «Мехка дукхагIа комбайнаш» — из девиз а йолаш болх беш ба ростсельмашевцаш. ХIара пхи минут массаза яла керда комбайн Iойоал керттерча конвеер тIара.

ХIара дийнахьи буси 230 ше лела комбайн платформаш тIа ювтт уж тIаювттача завода майда тIара. Уж ух мехка тайп-тайпарча моттигашка а доазол дехьа а.

Сурта тIа: Ростсельмаш завода машиннаькъа цеха майда тIа СК-4 яха комбайнаш тIайотташ латт.

В. Турбина сурт.
ТАСС фотохроника.

Советски Союзе гIолла

ЗЕМСНАРЯД ЛАЬТТАН ТIА ЙОАЛ

КИШИНЕВ, 12 ноябрь. (ТАСС). Лаьтта оахкаш йоаллача экскаватора тIайодаш цхьаккха а самосвал яц. Лаьтта оахкаш йолча машина ковш вIалтIаккосс йоккхача дIа-юха ухача бункер тIа. Цу чу Iочутесса лаьтта хих дIа а ийя, пульпопровода чу гIолла гаьнна юстара дIакхухь.

Экскаватори земснаряди вIашагIа а теха из шиЙ тайпара «гибрид» «Проектгидромеханизация» яхача московски институте хьаяь а Молдаве тохкам баь а к. Карьера тIава хала хулийташ йола йоачаш новкъа яц дIа-юха лелача гидроустановкана. Кхыметтел пульпопровод йилларга кхы тIа а ахча дIадахийтача а нийсса ах лохагIа ба вIашагIъийнача балхашка бода мах.

ДУНЕН ХАЛКЪАШТА ЮКЪЕРЧА ЯРМАРКАНА

1967 шера Пловдиве Болгаре хьаелларгйолча дунен халкъашта юкъерча ярмаркана лаьрхIа кIувсаш кийчде йолаеннай тахан «Победа» яха кишиневски фабрика.

Ер шу хьадоладелча денз тханн ах тхани кIувсий, сувенирии кIувсилгий, дорожкай 645 квадратни метр хьаьвй республике.

«ЭЛЕКТРОАППАРАТА» КЕРДАДАР

ЧИМКЕНТ, 12 ноябрь. (ТАСС). «Электроаппарат» яхача заводе дуккха хьае йолаяьй предприяте инженераша кийчъяь электромагнитни выключателаш. Московски метрополитена лаьрхIа йола цу тайпара эггара хьалхара пхийтта аппарат укх ноябрь бетта арахеца лаьрхIад.

КЪАЬНАРЧА ТЕАТРА СПУТНИК

ЛЕНИНГРАД, 12 ноябрь. (ТАСС). Городерча болхлой бахача цхьан районе шиЙ филиал хьаелла лаьрхIад А. С. Пушкина цIерахча драма академически театро.

— Къаьнарча театра сцена керда баха хайшача наха — центрера гаьна йолча кварталашка бахача наха — таргакхоачае безам ба тха, — йоах театра директора Б. Фокеева. — Къаьстта труппа вIашагIйоллилга дац оаха дувцар, — духтIаваьккхар директора, — ловзаргбараш тха артисташ ба, цхьабакъда, театро-спутникош шиЙ репертуар оттаергья.

Ленинграда ялхайтталагIа театр а хинна дIаотта езаш йолча филиале занавес хьалъайдергда Советски Iаьдала юбилейни шера.

ЭЛЕКТРОНИКА — «РОССЕ» ШТАТЕ

Европе йоккхагIа йолча «Россия» яхача московски гостиннице гIулакх деча персонала «штата» юкъеяхьа лаьрхIад электронни система. Йоккхача отелерча администратора помощника гIулакх тIадулл цунна. Ленинграде оттае йолаяьй гостиничнии робот.

Информацеш дIатергйолча машинаца — кассови аппараташца кийчъе лаьрхIад отела ерригa парикмахерскеш, буфеташ, ресторанаш, прачечнеш. Цигара даннеш цахаддаш вычислительни центре ухаргья. «Россе» чу Iеча ялх эзар сагах хIараннена шийна лаьрхIа кредит хьаделлаш йола къаьстта бланк кхоачаргья. Цу бланка тIа электронни машино хьахьоккхаргда деш дола гIулакх малагIа да а цун мах меллаб а.

Гостиницера дIаводача хана кийча счет дIакхоачаргья хьашага — цун йоакхо ергья вычислительни машино. Цо шийна дIатIаэц отела-Iалаьмата ерригa бухгалтерски учет лелаелга а.

ША ТIА БАЬННАБ ЧКЪАЬРИЙ ДОАХАРАШ

ХАБАРОВСК, 12 ноябрь. (ТАСС). Шана кIалхара чкъаьрий доаха промысел дIайолаяьй Амурерча эзар совгIча колхозхочо. Биъ эзар гаргга цхарали вентераши дIаоттаяьй. Неводаш чутувсаш а доах чкъаьрий. ХIанзле а яьхай сазана, караса, сига, щука хьалхара центнераш.

Боккха аьттув баьннаб «Ленинский луч» яхача колхозерча Галахов Владимира бригада. Иттазза чутессача неводо бIаь центнер совгIа чкъаьрий даьхад — квартала задани.

МАЬЛХА МАЛАР

ЛЕНИНАБАД (Таджикски ССР), 12 ноябрь. (ТАСС). Керда хьаяьннача комсех массанахьа а цхьатарра сок (хий) яккха йолаяьй тахан Таджикистана промышленносто укх шера. ЦIаккха а ца кийчъяьча тайпара дукха комсаш кийчъяро йиш хулийтаргья керда комсаш хьаяллалца сок яха. Производство шеръяра новкъостал дир юххьанца комсаш чакхйоахаш ультразвуковой установкаш юкъейоалаяро. Из бахьан долаш ткъаь иттазза сихдаьд комсий сок чулоаттаеча шоай тайпарча резервуараша балха юкъе гобоахилга.

ПАЯДА ЛУШ ДОЛА ЖА ЛЕЛАДАР

АЛМА-АТА, 12 ноябрь. (ТАСС). Семиречье жа леладарах эггара дукхагIа — 850 эзар сом хIана дац аьнна — пайда баьккхаб укх шера «Октябрьский» совхозо. Фермашка нехали ду тха доахача жех безткъе итт эзар устагIа болаш болча Казахстане эггара боккхагIчарех болча цу боахама экономисташа лаьрхIад, устагIаи дулх даккхарга дIабода мах соахка хинначунца нийсбича укх шера кхоалагIа дакъа лохбаь хилар. ДарегIа доакх тха а. Из да хьайбаш леладарен кхабарен толашагIа йола методаш юкъеккхахьарах хьахиннар.

ЮРТАРА ПЛАНЕТАРИЙ

КЕМЕРОВО, 12 ноябрь. (ТАСС). Елыкаево яхача юрта — из цIи йолча совхоза центральни усадьбе культура ЦIен кердача здане чу хьайийлай юрта планетарий.

Елыкаевски юрта планетарий — Кузбассе эггара хьалхаръяр. Цун балха юкъе дакъа лоац областной астрономически секце членаша, областной центра вузийи школайи преподавателаша.

«КОСМОС-131»

ТАСС ХОАМ

1966 шера 12 ноябре Советски Союзе шиЙ аргIанна сигадъахийтай «Космос-131» яха Лаьттан искусственни спутник.

Спутника тIа оттаяьй ТАСС-о 1962-ча шера 16 марта хьакхайкаьча программага хьежжа космически аре тахка лаьрхIа йола Iилман аппаратура.

Спутник орбита тIа яьккхай укх тайпара параметраш а йолаш: юххьанца гобоаккха ха 89,9 минут. Лаьттан тIехен тIара эггара дукхагIа гаьна яьннача хана (апогеера) — 360 километр; Лаьттан тIехенна эггара дукхагIа гаргаенача хана (перигеера) 205 километр. Орбита оагIора ластар 72,9 градус.

Iилмай аппаратурал совгIа спутника тIа я: 19,990 мегагерца частотах болх беш йола радиопередатчик; орбита элементаш нийса юсташ йола радиосистема; приборашеи Iилман аппаратурои беча балхах йола даннеш Лаьттан тIа Iочутелаш йола радиотелеметрически система.

Спутника тIа оттаяь аппаратура боаррамагIа болх беш я.

Координационно - вычислительни центро обработка ю Iочуухача информацена.

НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ХАЛКЪА ТІАХЬОЖАМА КОМИТЕТЕ

Халкъа тlахьожама Комитето йина проверка гучаяьккхад, «Чечингсельстрой» треста гlишлошъеча организацеша кораштa детта кизга хьурмат доацаш дlаухийташ хилар. Кораштa детта кизга доа ца дара чакхъяха лаьрхlа мероприятеш кхоачашъяц кизга дlахьоча, складашка лоттадеча, тедача хана. Гlишлошъеча цхьанна а организаце вlаштlехьдаьннхадац дlатоха дlадахьийтале хьалхагlа кизга тайда кийчделга. Хьакхагlа а сенна, яьшкашка чу а йоахмаш хьалъеш латтача объекташка дlакхухьийт кизга lеакъаш, квалифицированни белхлоша, цу балха эша хьалаш а долаш тедац уж.

Во вlаштlехьъяьккхай кизга дlаахийтара делаю учети анализи. Кизга планал совгlа дахедарах бехкткаме озаш саг вац. Хьатlадедара дlадахийтари дlадаьлча юхедиса кизга — дехад ялье тlера дlадаахк бокъонца цун бехьенаш малагlаш да а бехке бераш малаш ба а ца хьеаш. Еха lеакъаш цхьайолча организацеша вlалле дlа а телац заготовительни организацешка, гlишлошъечарa кувхаш санна дlа а йихье дlаккове.

Поставкашкара кизга хьаэцача хана документаш тlа хьахьаккхача тайпара из деррига а бlарча дий а ца хьожаши кизга кхоачаш ца хилар а деха хилар а дlа ца хойташи хьайду дукхача хана.

Треста гlишлошъеча организацеша цкъаза поставщикашнара хьайеш йола столярни хlамаш корий переплеташ боарамагlа йоацаш, рамаш оагlора яьле хул. Цхьабакъда, ГОСТ толхаяьлга а дlа ца хайташ дут. Из гlулакх цу тайпара деал доацаш леладар бахьан долаш укх шера 9 бетта

КОРАШТА ДЕТТА КИЗГА ДОА ЦА ДАРА МЕРОПРИЯТЕШ «ЧЕЧИНГСЕЛЬСТРОЙ» ТРЕСТА ГІИШЛОШЪЕЧА ОРГАНИЗАЦЕША ЛЕРТТІА КХОАЧАШЪЕШ ЦА ХИЛАРАХ

доагlачул совгlа 3820 сома мах а 2301 квадратни метр кораштa детта кизга дlадахийтад «Чечингсельстрой» треста гlишлошъеча организацешо.

Кораштa детта кизга кхомбеш дlаухийтилга вlаштlехьданккхара гlулакх цхьанниха бехктокхам ца хеташ леладаьд укх шера 9 бетта нормал 22 процент совгlа, 1776 сома мах а 1110 квадратни метр кораштa детта кизга дlадахийтача СМУ-4 (начальник нов. Лисицин).

Кизга совнагlа дlаакийтад треста кхарча кхыча гlишлошъеча организацеша а.

«Чечингсельстрой» трестен цунна карарча гlишлошъеча организацейн халкъа тlахьожама группаш лоттабе боагlача тайпара къовсам лоттабац бокъо йоацаш доаваш дола кораштa детта кизга кlезигдар духьа, доал доацаш из дlаухийташ йола моттигаш лов.

Бокъо йоацаш дlаухийташ доадеш дола кораштa детта кизга кlезигдара чакхъяха лаьрхlа хинна мероприятеш кхоачашъяра гlулакх доал доацеш леладарах, шоашта карарча гlишлошъеча организацешка из дlаеттадаь лоаттадара доал во деш йола моттигаш ловш хиларах «Чечингсельстрой» треста управляющена нов. Липейна на вид еттаеш бехк баьб халкъа тlахьожама комитето. Цунгара хьадийхад треста карарча ерригача гlишлошъеча организацеша кораштa детта кизга кхом беш дlаухийтаргдола гlулакхаш вlаштlехьдоахилга.

Халкъа тlахьожама Комитето «Чечингсельстрой» кулгалхой мишта декхарийла баьб лакхе белгалдаь кхоачамбоацараш дlадахарах лаьца 1967 шера 15-ча апрелал тlехьа ца бенийташ комитетага хоам бе.

Кораштa детта кизга кхом беш дlаухийтилга вlаштlехьданккхара гlулакх йоакхе йоацаш леладарах, хlаьта из бахьан долаш кизга совнагlа дукха доадарах, бокъонца цу гlулакха бехке болча наха де доагlар ца дарах СМУ-4 начальника нов. Лисицина строги выговор яьй Комитето.

Лакхе белгалдаь кхоачамбоацараш дlадахара сихха де дезар дерга треста кулгалхоша, кораштa детта кизга кlезигагlа доадара кхы тlа а гlулакхаш вlаштlехьдоахаргда, кизга кхом беш дlаахийтара даькъе чакхдеха оттадаь гlулакхаш шоашта карарча организацеша кхоачаш мишта ду хьожаш даим тlахьожам лоаттаберга, кораштa детта кизга доал доацаш доадара бокъонца бехке бола нах бехктокхаме оздарах дола дош тохаргда аьнна «Чечингсельстрой» треста управляющенов. Липея яь заявлени тергал яьй Комитето.

«Чечингсельстрой» трестен цунна кара йолча гlишлошъеча организацейн халкъа тlахьожама группаш декхарийла яьй кораштa детта кизга дlаахийтара лоаттабу тlахьожам чlоагlбе, кизга совнагlа дlаухийташ дола бахьанаш хьагучадаха а циггача дlадаха а.

ПРОДУКЦЕГА ДІАДОДАР КІЕЗИГДАРА—КЕРТТЕРА ТЕРКО

КПСС XXIII-ча съездо lалаьмате доккхий экономически декхараш оттадаьд советски халкъа хьалхашка. Уж кхоачашдара даькъе, Советски Союза кхыча предприятешa санна, къовсам лоаттабеш я «Грознефтегаз» яха управлене коллектив а. Арахецача продукцега дlадодар чухнахьа доаккхача, материалий кхомбеча дикка хlамаш карагlдийннад йоккха йоацача предприятеша.

Масала, 1965 шера газобензин даккхарга дlадодачун 20 процент дlалоацар реагенташен, хивон, lапарон, электроэнергеи. Хlаьта из 10—15 процентага кхоачаш чухнахьа даьккхар 1966 шера. Хlанзлехьа укх шера духхьала бархl бетта кходаьд 18 эзар сом ахча.

Из толам баккхара дукха къахьега дийзар. Чакхъяьхар массехк организационно-технически мероприяти, юкъейоалайир новаторийн рационализаторийн массехк предложени. Масала, котельне оборудованин эргаяьккхар, яьшка дlачудохийта хий центробетонни насосашца ухийтаргдолаш вlаштlехьдаьккхар, кхыдараш.

№ 2 йолча цеха рационализатораша В. Г. Заругаева, О. К. Юсенкова еннача предложенех цеха производственни помещенеш йlоахъе дlайохийта lи насосех чакхйоаккхаш абсорбента циркуляци еш хиларо 2700 тонн lи кхойир. В. Н. Коробкинеи С. Н. Шпрагаци еннача предложенех подогревателех чакхъяьнначул тlехьагlа цу lанарагlа пайда эца баьлар газови конденсати щелочни раствори йlоахъеча. Цо торо хилийтар кхы 1200 тонн lи кхое. Арахьара электросердал автоматически хьалсогаши дlайовеши йола фотореле а оттаяьй № 2 йолча цехе. Цо дикка электроэнерги кхояйт.

№ 3 йолча цеха коллективо электродвигателий мощность 200 киловатт йолча 2СГ-50 яхача компрессорашта меттел электродвигатела мощность 20 киловатт йола фецара пусковой компрессор оттаьй «Кладк» яхача газомоторни компрессорашта эша тоlадаь фо хилийтара а уж болх бе йолаялийтара а.

Газомоторни компрессорашта дlайода газ хьалхагlа вlалла лоархlаш а яцар. Хlанз газомоторий питане лине тlа расходомер оттаяьй мел гlулакха газ дlайода а, нагахьа санна газ дlаухаш йовш моттиг хилча из хьагучаяьккха а соцае а тарлуш я из.

Дикка балхаш даьд 1-ча цехе а. Шийниза ца хьал а яь болх бе йолаялийтай конденсатопровод. Цо торо хилийтар укх шера 10 сентябре денз Заводской районерча газораспределительни станцера газови конденсат хьакхахьа ца езаш транспорт мукъа ялийта. Хlанз конденсат хьайоагlа lалама давленегlа конденсатопровода чу гlолла. Электроэнергеца болх беча насосашца из хьатетта ца езарах дукха электроэнерги кхою. Из мероприяти чакхъяккхаро бетта 2000 сома пайда бала тарлу.

Дикка балхаш даьд хий кходара даькъе а.

Дlаьяккхар цеха тlехьашкара автомашинаш юлаш хинна стояк. Цига кхычахьара машинаш а юлар. Хlанз малагlча объекта мел хий дахад ховргдолаш счетчик оттаьй.

Из мероприяти чакхъяккхар бахьан долаш 8 бетта цехо кходир 3950 кубометр хий.

Электроэнерги, lи, хий, кхыдар кlезигагlа дlаахийтара дош дар дукха ха йоацаш Нохч-Гlалгlай lилма-технически информацеи пропаганда Щено а «Грознефтегаза» мехкдаьтта газови управлене а яьча семинаре дувца оттадаьр.

Дикача масалашца цхьана, кхоачамбоацараш а белгалдир семинара доакъашхоша, хlаьта уж дlадахара де дезарех а пул тlехьагlа даргдолча беркатах а дийцар.

№ 2 йолча цехера lапарца болх бу бензин хьаувза насосаш газаца болх бе яхара предложени йоалайир. Шера 2400 тонн lи кхое торо лургья цу гlулакхо. Чакхбаьккхабац щелочни раствор бlоахбе lанара конденсатах пайда эцарга далара болх а.

№ 1,2 йолча цехашка яь чурча хих шоалагlа пайда эца беза. Шера 10 эзар тонн хийи из кlаьддарга йода 5—6 тонн реагенташ кхоергья цу гlулакхо.

1-чеи 2-чеи цехашка санна фоторелеш оттае еза массанахьа а.

Яьщ, турбаш, оросительни холодильникаш кlеж йоахаш тlаюжача гlоанах къаьнарча методех цlенъю: гамашца, белашца. Цу гlулакха ультразвукех пайда эца хlана хьажац? Тlаккха автол? Из доаду. Цунна регенераци а яь юха цунах пайда эца мегаргба, хlаьта цу гlулакха эшаргйола маслорегенеративни установкаш бе болх а боацаш латташ хул.

Котельнена эша газ а доагор а кхом а беш дlаахийтара цехашка каст-каста хьежа веза кlураца яганза гази кхыйола доагора продукта примеси йий. Цхьа процент доагор кходаро бlаьш сомаш руэкъа кходу.

Дерригa а дика дац газа водоризаци яра гlулакх. Цунна лаьрхlа йола котельне хьисапера установкаш экономични яц, хаьдда болх беш а хилац, вешта аьлча, газа еча расходага хьежжа йоацаш цхьатарра дlаухийт одорант. Цу гlулакха одорант кхоергйолаш кхы дикагlа йола установка эш.

Семинаре ладийгlар «Грознефтегаза» управлене, ерригача цехий вокалаша даьча хоамашка, яьча докладашка.

Семинара доакъашхоша тlаийцар из кхоачашъяра предприятешкара кхоачамаш гучадаха, царех пайда эца, дlахо йодача хана предприятега рентабельно болх байта торо лургйола рекомендацеш.

В. РЕДЬКИН,
Нохч-Гlалгlай ДНТИП-а вокхагlвола инженер.

Октябра 50 шу дузача денна яха йоагглача тайпара накъа яхара хьинаре къахьег моттигерча промышленноста столярни изделеш еча завода коллективо. Итт бетта план 11-ча октябре кхоачашйир цо, хlаьта цхьайтта бетта план а хlанзлехьа кхоачашъяьй. Планах лаьрхlачул совгlа арахийца столярни изделеш итташ эзараш сомий мах а я. Производстве хьалха латтачарех я станочница Атабаева Хьасана Совдат. Хlара сменах нормаш 120—125 процент кхоачашъю цо. Иштта дика къахьегарах массехказа Сийлен грамоташ тийннай Совдата, завода сийлен доска тlа хьалтехад цун портрет.

Сурта тlа: болх беш я станочница С. Х. Атабаева.

М. Пашнова сурт.

ТЕМПАШ КХЫ А ЛАКХЪЕРГЬЯ

«Грозпромстрой» треста чуйоагlа СМУ-2 цу тресте лаьрхlа ца lеш, вай республике а къаьнагlъярех лоархlаш я. Цу коллективо хьинаре дакъа а лоацаш хьалъяьй городок Иванова, Катаяма цlерах йола поселок, Ташкала яха поселок, город Грозне хьалдаь дукха вlаштlарадаь цlенош.

Вай республике масса йолча моттигашка хьинаре къахьегаш ба хlанз СМУ-2 бlаьш гlишлошъераш. Цига къахьегаш ба эрсий, нохчий, эрмалой, гlалгlай, украинцаш. Уж бригаш а цхьа дезал санна барттайна болх беш ба.

Сийлахь-йоккхача Октябрьски революце 49 шу дуза ди тlакхачале хьалъяь яккха вийна дош а денна тха коллективо хьалъейолайир йоккха мощность йола Алпатовски чхьагlар доаккха завод, из декхар толамца кхоачашдаьд оаха. Цул совгlа кердача Малгlабике хьалъяьй дукха гlишлош, вlаштlарадаь дукха цlенош, 260 моттиг йола общежити, «Фонтан» яха йоккха тика, бани, 30 совгlа лиштна квартира йола цlенош, интерната лаьрхlа мастерскеш, берий беш, 960 моттиг йола школа, кхыйола гlишлон объекташ.

Уж лакха къахьегама толамаш даха торо хиннай болх ниса вlаштlехьбаккхарах. Къаьстта шоай участкай болх боагглача хьисапе вlаштlехьбаьккхаб воккхагlволча прораба Мироненкос, прорабаша Нальгиева, Белхароева, кхычар. Малгlабике школа хьалъяьр нов. Нальгиев керте латта коллектив яр. Шийболх дика бовзаши дукха безаши ва из. Эггара хьалха цо каралаьца бехктокхаме участок я из. Цхьабакъда пуи участке деча балхий дикал лакха я, дlабода мах планах лаьрхlачул лохагlа ба.

Чlоагlа лоархlаме объект я прораб нов. Чиниев керте латтача гlишлошъерий коллективо хьалъю маьккхю завод. Дика вlаштlехьбаьккхаб цига а болх. Бригадаша шин-кхаь сменах болх бу. Цига дикагlа лоархlачарех я нов. Курицын керте латта комплексни бригада. Массехк балха говзал я бригада хlара члена, царех хlаране вlаштlехьдоал молагlа болх кхоачашбе. Из бригада духхьашха вlашагlъеллача хана тоъаш бацар каменщикаш. Дукха ха ялалехьа цига хьайийцар цхьаккха балха говзал йоаца нах. Царна йоккха опыт йолча гlишлошъераша шоай опыт дlалуш дукха къахьийгар. Ши бутт боаллашехьа каменщика говзал караерзаь а ца lеш, бетонщика говзал а дика караерзайир цар. Цу хана дена хувца ца луш болх беш ба уж цу бригаде. Пачхахьалкхен план кхоачашъяь ца а lеш, Октябра сийна тlанийца хинна социалистически декхараш а тlехкхоачашдаьд цо. Цар хьалдаь цlенош дикен тlехдикен долаш дlаийцад пачхахьалкхен комиссе.

Дукха балхаш даьд Тарагорск яха поселок хьалъеча а тха гlишлошъераша. Цига хьалъяьй 2 бlаь совгlа квартира, берий беш, тика, кхыдола гlишлон балхаш кхоачашдаьд.

Старопромысловски районе хьалъе йолаяьй «Трансмаш» яха завод, из хьалъеча болх дика вlаштlехьбаьккхаб прораба нов. Задарожне. Хьинаре къахьегаш я цига нов. Малов керте латта комплексни бригада. Цу районе тха СМУ-2 гlишлошъераша хьалъеш я слюдяной фабрика, шеръеш я «Электроприбор» яха завод, хьалду наха чубаха цlенош. «Красный молот» яхача завода 70 шу дузача деношка хьалъяь яьккхар цига йоккха мощность.

Дlаяхача семилеткахь а тха коллективана карагlдийнна дикадараш дукха да. Гlишлон материалаш кхоачамхиллал хинна еце а хьалъяь гlишлош ши миллион совгlа сома мах а яр.

Ханнахьа гlишлош хьалъяь яхара яьржача социалистически яхье хьинаре дакъа лоац Баймурзаев Ваха керте латтача СМУ комсомольски коллективо. Гlишлош хьалъеча болх беш 150 совгlа комсомолец ва. Дукха ба царна юкъе коммунистически къахьегама ударникаш, балха тlа хьалха латтараш.

Общественни балха тlа а хьинаре дакъа лоац комсомольцаша. Цар дакъа лоац халкъа контроле, общественни дружине, хан-ханнахьа объекташка арахец «Молни», боеви листокаш, пенгазеташ. Дикагlболча комсомольцашта салоlача цlагlа ваха путевкаш тел, иштта туристически путевкаш тел.

Сийлахь-йоккхача Октябрьски революце 49 шу дузача денна сийна тlаийца хинна социалистически декхараш толамца кхоачашдаьд тха СМУ-2 гlишлошъераша. «Красный молот» яхача завода реконструкци еча шоллагlча участка коллективага укх массехк бетта карара-кара тела Цlе байракх я. Къаьстта цига дика къахьегарца белгалъяьнна я слесарий-монтажникий бригада (бригадир Н. Я. Афанасьев). Цо хlара сменах нормаш 130—140 процент кхоачашъю.

Дlахо йолача хана къахьегама темпаш кхы а лакхъеш, толамца чакхдаккха лерхl оаха пятилетка хьалхара шу. Цох тешаш ба гlишлошъераш.

С. ШЕЛЕГ,
«Грозпромстрой» треста СМУ-2 постройкома председатель.

Дерригне а кхомбеш хилча...

Производства экономически эффективность айяра къахьегама овсарле лакхъе еза. Бакъда, бедала, материалий, электроэнерге кхомбаро дикка совбоакх предприяте беш бола пайда.

Ер шу долалуча хана тха хlамаш тегача объединене цхьаццадолча бахьанашца баракъаш доахача сов дlадаха эип 2150 квадратни метр яр, хlаьта даь зе — 10 эзар сом дар.

Гlулакх кхы дlахо ла мегаргдолаш дацар. Цудухьа оаха хьадда къовсам болабир цу гlулакха духьала.

Москвичашеи ленинградцашеи дlадоладаьр хьал а лаьца, объединене коллективо лаьрхlар 1966 шера 16 эзар квадратни метр эип кходе, цо кходергда 50 эзар сом ахча. Хlаьта къахьегама овсарле 1 процент лакхъяро ерригача объединенена 125 эзар сома пайда лу. Эзар совгlача маlача наьха эипа коча мах ба из. Цудухьа коллективо лаьрхlар къахьегама овсарле дlадахача шерарчул 4 процент лакхъе. Цу гlулакха эггара а чlоагlагlа эшар — производственни фондаех дикагlа пайда эцар, къахьегам а рузкъа а махулла кlезигагlа дlа а дохийташ дукхагlа продукци арахецар. Хlаьта цунца совбоал болх бечар материальни безам, лакхлу цар алапи.

Къаьстта чlоагlа лоархlаме да баракъаш доахачара къахьегама овсарле лакхъялар. Из гlулакх кхоачашдара лард я экономически пайданегlа, кердагlа йола баракъаш доаха техника оттаяр. Цо чlоагlа новкъостал дергда производства экономически эффективность айяра.

Лакхехьа белгал мел даьчун лоархlам а баь, тхоаш кердача методашка доалача хана ерригa уйла тlаерзайир оаха йолаш йолча торонех дикагlа пайда эцара, производства чура кхоачамаш гучадахара, къахьегама овсарле лакхъяра. Вlашагlъеллар экономически совет. Хьежар къахьегама нормировани яра а балха ханах пайда эцара а дешага. Яьча анализах гучадаьлар дукха кхоачамбоацараш.

Масала, керттерча предприяте хlара автомашинаца болх беш цхьацца грузчик вар, бетта 60 сом алапи а долаш. Техкача грузчика болх шоферага шийга хийцца булургболаш хилар. Шоай алапел совгlа 20 сом бетта а долаш из болх бе раьза хилар водителаш. Цунах мел пайда боал гуш ма дий. Цунах тарра цхьаьккха масал а да: барзкъаш доахача цехе трусикаштеи спортивни хачештеи увзорган тедаш цхьа саги даьха дахьна барзкъаш дlаиийсдеши саги вар. Цу кхаьнне а балха анализ йича гучадаьлар увзорган тедачун болх вокх шиннега хийцца булургболаш а кхыча балха цхьа саг мукъавалийта йиш а хилар.

Хьежар управленчески аппарата балхага а.

Бизза бе болх болаш бацар снабжене начальника заместители административно-боахама отдела начальники. Цар шинне а беш хинца болх цхьаннега булургболаш бар. Тlаккха АХО начальника декхараш снабжене начальника заместитела дlа а денна вокхар должность дlаьккхар.

Цу тайппара мукъабаьхача наха кхыча участке бе болх лу.

Тохкам бича гучадаьлар йолаш йолча оборудованега, къаьстта, хlамаш тегача машинашка, бизза болх байташ ца хилар, кхы керда оборудовани ца хилча а йолаш йолчунна цу тlа болх бечар кхы дукхагlа продукци арахеца торе йолаш хилар.

Къахьегама овсарле лакхъярга бодача наькъа цхьа лостам — болх бечари оборудованеи балха ха овхийтар. Из массанега дулургдолаш да.

Бакъда, цхьаьцха лостам а ба цу наькъа. Масала, производственни фондаш нийсъяр, халача балхий ерригача процессашта комплексни механизацин автоматизацин яр, балха технологи тоаяр, къахьегам lилман ларда тlа вlаштlехьбаккхар.

1965 шера балха шин участке дукхача фасоний поток юкъейоалайир оаха. Бригада е участка балха хьокхамашка хьежжа хургбоалаш оттабир хийтача къихьлуш бола мах. Цу гlулакха хlара болхло участка е бригада коллектива балхах дукхагlа дог лава ваьккхар. Хlаьта болх lилман ларда тlа вlаштlехьбаккхаро 1965 шера къахьегама овсарле 16 процент лакхйир.

1966 шера къахьегам lилман ларда тlа вlаштlехьбаккхара дукха мероприятеш чакхъяьхар. Кийчо ечен барзкъаш доахачен шин цехерча балхашта механизаци йир, кlадай расчет йича настила тlа электронно-вычислительни машина оттайир. Цар торо хилийтар къахьегама овсарле лакхъе а кlадаех рационально пайда эца а.

Къахьегама овсарле лакхъяра хьалаш вlаштlехьдахар толама цхьа юхьиг мара яц. lалаьмате боккхача лоархlаме да хlара болхлочун материальни безам тlагlоргболаш болх вlаштlехьбаккхар, хlара болхлочун шийгlулакхацара бехктокхам совбаккхар, цо балха тlа баькхача толамга е шийгара ялийтача ладарлонга хьежжа бригада, участка коллектива хьокхамаш а алапи а хургхиларах из кхеташ хилар. Лацца аьлча, ерригача коллектива, цун члений шийбалхах бола бехктокхами материальни безами лакхбар.

Хlамаш тегача промышленносте хlанз йолаш йола баьча балхага хьежжа алапи далара система баьча балха дукхалга хьежжа нийсъяь я. Из нийса дац. Болх дукхагlа хьабе гlийрте мара хьабаьча балха дикала дукха уйла тlаерзаяц цо болхлочун. Нагахьа санна болхлочун алапи цо болх баьча ханага хьежжа телаш хилча болх дукхагlа барцара безам дlабоал.

Продукце дукхала а дикала а стимулировани еш я хlанз цхьацайолча предприятешка юкъейоалаяь хана-премиальни система. Укхаза хlара болхлочоа сменах бе безача балха нормах оттаяь задани лу. Болхлочо из норма кхоачашйича мара дlалац цун тарифни ставках доагlа алапи. Норма тlехкхоачашъе гlерта везац, хlана аьлча, хьаьча продукце дикалга хьежжа мара лац преми.

Бакъдар аьлча, оаха из система хlанз юкъейоалаяьяц. Тхаяр коллективо баьча балхах мах телара система я. Цо а дегlабоалабу коллективен цун членийн юкъара бехктокхам, балхацара коммунистически уйла, сакхетам, новкъостал лу ерригача коллектива къахьегама дисциплина чlоагlъяра.

Планированей экономически стимулированей кердача системага доалаш оаха а юкъейоале лерхl къахьегамах алапи далара хана-премиальни система.

Царех малагlа система дикагlа я хано хьахьокхаргда. Толашагlчо шийна моттиг йоаккхаргья.

И. ЦЫГАНКОВ,
Грознински швейно-производственни объединене керттера экономист.

КЕРДА ОБРЯДАШИ ЦІЕЙШИ — ВАХАРА ЮКЪЕ

Массанена а ховш ма дий дынах юхейиса телха оамалаш цхьаболча наьха вахара, хlара денна цар леладеча гlулакхашта юкъера атта дlайовла ца тугаш хилар. Цудухьа lеттара боккхача лоархlаме я къахьегамхой вахара хьал эргадоаха, нах идеологически кхетамца кхебара формаши методаши. Нах кхетамца кхебара йолча цу тайпарча формаех да керда, дынца дувзаденна доаца цlейши обрядаши лелаелга.

Хlара мехка халкъаша дукхача бlаьш шерашкарча шоай исторегlа шо-шоай традицеш, оамалаш, обрядаш, цlейш хьаду. Хlаьта из долла хlама царех хlара мехка вахара социальни, экономически, политически лардий вахарца, наьха культура боарамца, цар сакхетамца эггара айххагlча тайпара дувзаденна а да.

Бхетадеш ма дий халкъий къаьнарча традицештеи оамалаштеи юкъе дукха а бакъахьара, дика хlамаш долга, уж йоакхонца лораде а дегlаккхувла а дезилга.

Цхьабакъда, къаьнарча цlейшта, обрядашта, оамалашта юкъе дукха да дынашкара, къахьегамхошта хийрача идеологически мировоззренешкара, вайна гонахьара lалам харпахьарча оагlора, телхача тайпара кхетадеш хиларгара хьадоагlаш.

«Хlара халкъа прогрессивни традицеш хьал а кхоабаш, уж ерригача советски нахага дlа а кхоачийташ, — йоах КПСС Программа тlа, — парте мамогга дегlаккхуварга керда, массанена а цаlаш йола коммунизм хьалъерий революционни традицеш».

Дукхха а ха хьалха дена вайцига дерригача халкъа юкъара хинна дlайиттад революционни, дунен халкъашта юкъера, къахьегама цlейш, уж миллионаш болча наьха социалистически вахара юкъе дахад, царех халкъа дозане, боккъала а башха наьха кердал хиннай. Гражданства бокъонаш а кхаьча, халкъю тlа-тlа дукхагlа мукlарал а деш да хьувкъама, ютхьанцара гота боал бакхдара цlейш, доярка ди, хlаьта иштта керда граждански оамалаши обрядаши — комсомольцашка саг йоалаяр, маьре яхар, паспорташ дlателар, Советски Эскаре аха накъабахар, пенсе ухараш накъабахар, и. кх. дl.

Коммунистически традицеш дегlаккхувлар дукъа массе а тайпара гlо лоаттаданза даргlац керда цlейши граждански обрядаши вахара юкъекхахьара, уж хозагlа, безамегlа, наьха дегашка дувшаргдолашагlа хилийтара.

Бакъдар аьлча керда обрядаш, цар формаш цхьа шийтайпара регламент а оттаь, директивай хьисапагlа юкъекхахьа йиш-м яц. Цхьабакъда, из деррига доккха гlулакх партийни организацей оагlонгахьара вlаштlехьдоахаш хила деза.

Тlехьарча дукхача шерашка вай республике юкъеккхуьаш я керда граждански обрядаш. Цхьабакъда, дукхача хьале уж лелаелга юкъ-юкъе хьадагадоххарца хул, хlаьта цхьаццанахьа лоахам боацаш а хул. Уж лелаяра безам вахаро шеlаухийт.

Къаьстта а терко тlаувзаш я саг йоалаяра, маьре яхара обрядаш. Эггара хьалха лелае йолаеннараш уж я. Городе Грозне, В. И. Ленина цlерахча культура Дворце хlара бетта юккъера лаьрхlача бlаь гаргга саг йоалаяра, маьре яхара цlей дездара регистраци ю.

Хlанз цlей деддеча кепе саг йоалаяр, маьре яхар леладу республика дукхача районашка а. Хlана нагахьа мара ца хула хlама дац культура цlеношка, клубашка саг яр-яхар дездела. Городе Малгlабике оамал а хинна дlаэттад саг ярыхар цlей деддеча кепе чакхдоахилга. Алхха укх тlехьарча шин шера маьре йодачеи саг йоалаечеи 448 сага регистраци яьй, царех 117 саг яр-яхар цlей дездара кепе чакх а даьккхад. Цу хьакъехьа гlадвугаш да цхьаькха а: берригача саг йоалаяра, маьре яхара регистраци яьрех 50 процент гаргга бараш нохч-гlалгlай кагирхой хилар.

Саг йоалаелга, маьре гlолга цlей дездара кепе шерра чакхдоах Сунженски, Наьсарен, Гудермесски, кхыча районашка а. Кердача тайпара саг йоалаелга, маьре гlолга шерра советски наьха вахара юкъе дoдаш латт. Из кхетош а да, хlана аьлча саг йоалаелга, маьре гlолга кагирхой вахара юкъе хулча эггара безамегlча дикача гlулакхех цаl да. Дукха зама хьалха лена цунца ювзаенна я дукхха а башха дика обрядаш.

Цхьабакъда, хlанз а кlезига а доацаш нийслуш да саг йоалаяра, маьре яхара обрядашта юкъе ширача замах юхедиса телха, реакционни гlулакхаш леладеш хилар. Уж дlаяхача ширача замалахьа дына догмай lоткъамах, моллагlаш а яхараш мо бола дукхха а нах къел lувшаш хиларах, кхалнах маlача наха нийсса бокъонаш йоацаш хиларах, уж бала увзийташ, сий па деш хиларах леладе даьнна да.

Кхы кlезигагlча боараме, реакционниц кlезигагlча зуламеи яц несо боккхагlчарех мотт кхаба безаш хилара, дезалпа цхьана lо а хайна хlама яа йиш йоацаш хилара, нускал мелла кlаьдлойя а цlен саьнга уралатта дезаш хилара оамалаш, царех тарра йола кхы обрядаш. Уж оамалаш, урдув а санна, хоалам болаш бехке а яь, шоай овлангара денз дlаяханаь яргьяц, Нохч-Гlалгlай пачхаьалкхен педагогически институтa студенткаша шоай кхайкарал тlа дlадехтача тайпара, хlана аьлча цар кхалсага сий доаду, уж коммунизм хьалъерий морельни кодекса принципашта духьала йоагlаш а я.

Кlезиг дукха лаьгlагlа даьржа да керда даьча берашта регистраци елга. Царна массане а юкъара уйла тlаерзаелга укх тlехьарча хана мара вlаштlехьдаьннадац. Хlаьта а хlанз дукха а масалаш доаладе йиш я нах эггара дукхагlа безаш хилара хьакъехьа безамегlа ярех йола из обряд хоза чакхъяхарах лаьца.

Ведана районе къахьегамхой депутатий райсовета исполкомерча ЗАГС-о укх шера март бетта регистраци яьй керда даьча 96 бера. Наьсарен районе регистраци яьй керда даьча 22 бера. Городе Малгlабике къахьегамхой депутатий городской Совета исполкомо яьона дай-ноаной шоай берашта регистраци е тlахьех, бераш дарпа дувзаденна ловцаш доах, хlаьта регистраци яьчул тlехьагlа «Даьша-ноанош дагакхабара дола дош» яха хоза кийчъяь памятка царга дlа лу.

Керда даьча бера регистраци ярах даьшта-ноанашта дола доккха, цlей дездара кепера хlама, общественни лоархlам бола гlулакх хила деза. Цудухьа бераш дарах дола тешалаш дlаlела деза цlей деддара кеп а увгтаеш.

Вайцига халкъо тlа-тlа дукхагlча безамца чакхдаха даьнад цlей деддара кепе паспорташ дlателилгеи Советски Эскаре ухараш накъабоахилгеи. Алхха соахкарча цхьан шера Малгlабике 13 сайре чакхъяьккхар 16 шу даьннача кагирхошта паспорташ дlателара хетаяь. Цига цlей деддара кепе 376 йоlаи зlамигача сагаи паспорташ дlатийлар. Паспорташ дlателача сайренашка дакъа лоацаш хул общественноста викалаш, производстве хьалха латтараш, горсовета депутаташ, къаьна коммунисташ, заслуженни хьехархой, хlаьта иштта паспорташ дlаийдерий дай-ноаной а.

Къаьгта а безаче а шоаш деча лоацача къамаьлашца боккхагlчар паспорташ дlаийдерашта доашх советски гражданий бокъонаш а декхараш а миштад, советски паспорта лоархlам. Торжественни дакъа йистедаьначул тlехьагlа художественни самодеятельноста концерташ хул.

Советски Эскаре гlулакх делга хlара советски сага сийрда-сийлахьара декхар да. Цудухьа советски кагирхой Советски Эскаре гlулакх де ух доккхал а деш, мехка хьалхашкара, халкъа хьалхашкара шоай декхар дика кхета а деш. Хlаьта цудухьа да а да вай республика ерригача районашка боккъала а башха традици — призывникаш цlей деддара кепе накъабоахилга тlа-тlа чlоагlлуш доагlаш хилар. Боккхагlча новкъосташа эскаре болхараштa торжественни хьисапе тlадехк цар шоай Даьхенна тешаме гlулакх делга, тlема знанеш шоаш маярра лика lомаеш караерзаелга, шоай коллективай сий тешцаме хьалкхоабилга. Призывникаша шоай аргlанна дув буъ шоай сийрда-сийлахьара бlухой декхар тешаме шоаш кхоачашдергхиларах.

Советски традицеша, обрядаша, цlейша кьагойт вай советски вахара куц нах дукхабезаш хилар, эздел доаллаш хилар, хlана аьлча цар, кердадар дlачlоагl а деш, хоадам боллаш юха а еггаш дlайоах къаьнара, дынашца ювзаенна йола оамалаш. Общественни организацей, комсомола, творчески интеллигенце декхар да социалистически обрядаш вай вахара юкъе кхы а хьинарегlа чlоагlъяллийтара, советски сагага, коммунистически общество хьалъечунга товш йола керда оамалаш, обрядаш хьахилийтара долла а хlама делга.

Ш. ШАИПОВ.

ДЕГІАУХ КОЛЛЕКТИВ

Бастта дезду Шаьларча ТЭЦ-а коллективо предприяте 5 шу дизара цlей. Ши бутт совгlа ха я ТЭЦ-а белхлоша цу денна кийчо ю. Цу юкъах карагlдийннараш дукха да.

Цу станце балха юкъейихьай промышленни эстетика. Ерригача аппаратурана басараш хьекхад. Массанахьа цlена я.

ТЭЦ-е массанахьа радиофицировани я. Нагахьа балха тlа кхоачамбоацар нийслойя, сиха из дlахойт на долча участкерча болхлошка.

ТЭЦ болх бе йолаеннача хьалхарча деношка цига цхьаккха балха говзал а йоацаш балха баьхна нах, хlанз шоай болх дика бовзаш, балха тlа хьалха латташ ба. Дукххачарна коммунистически къахьегама ударникаш яха сийлен цlераш еннай. Царех ва электромонтер Стефанов Александр, тепломеханически оборудоване мастер Алиев Майрбик, машинист Токарев Леонид. Царех цхьабараш хlанз шоллагlа балха говзад караерзаеш ба.

Политикс-массови болх а дика вlаштlехьбаьккхаб цига. Коммунистически къахьегама сийлен цlи яккхара дукхагlа нах юкъеувз. Агитатораша каст-каста беседаш ю, газеташ, журналаш деш, дикагlйола опыт йовзийт. Каст-каста аралувл пенгазет, дика кийчдаьд сийлен доска. ТЭЦ-а коа коммунистийн комсомольцийн инициативах болхлошта салаlара лаьрхlа майла яьй. «Зlамига сочи» аьнна цlи тиллай цох. Цига газеташ, журналаш деш, шахматех, шашкех лова.

Пятилетка хьалхарча шера план толамца кхоачашъяра еррига шоай торонаш оарцагlа яьха къахьег коллективо. Дукхагlча балхашта механизаци яьй. Толамца кхоачашъяьй цо итт бетта план.

И. КАМАЕВ.

«СЕРДАЛО»
2-гlа оагl. 15 ноябрь, 1966 шу.

ДУКХАГIА ЯХА ХЬАЙБАЙ ПРОДУКТАШ

Къахьегама лакхара толамаш даьхад укх шера республика хьайбаш леладераш: хьайбаш дийбад, цар продуктивность лакхъеннай. Ийс бетта балха яьча итогех Российски Федераце ахчан шоллагIа премиеннай царна. Укх деношка кхоачашьеш ба хьайбаш леладераш паччахьалкхенга шура, фуаш дохкара шера план. План кхоачашъяра гарга бале а дукха да цар де дезараш. Республика дукхача фермашка хIанз лоха йола хьайбай продуктивность лакхъе еза. Нагахьа санна Наурски, Урус-Мартана районаша паччахьалкхенга ерригa хьайбай продукташ йохкара шера план кхоачашъяьяле, Грозненски, Надтеречни, Шаьла районащ хIанз а гаьна я план кхоачашъе.

Паччахьалкхенга шура йохкара шера план кхоачашъяра цIенхаштта тIехьаюс Старо - Юртовски, Шаьла, Братски, Надтеречни яха совхозаш, Грозненски района «Советская Россия», Шелковской района «Червленский» яха колхозаш.

Геттара лоархIаме да ерригача района кхоачашъяь ца Iеш паччахьалкхенга хьайбай продукташ йохкара план дерригача боахамаша кхоачашделга.

Укх бетта хьалхарча декаде республика шура дIаийеча пункташка боахамаша дIателла шура чIоагIа лаьгIъеннай. Геттара кIезигъеннай Ачхой-Мартана, Грозненски, Надтеречни, Сунженски, Урус - Мартана районий боахамашкара, шура хIаьта цхьаккха а лоархIаме бахьан а доацаш шура лаьгIъяра. Ала деза цу тIехьадусача боахамашка кхоачам боллаш доакъар долга.

ПАЧЧАХЬАЛКХЕНГА ХЬАЙБАЙ ПРОДУКТАШ ЙОХКАРА ШЕРА ПЛАН КХОАЧАШЪЯРАХ ЙОЛА

СВОДКА

(план проценташца)

	Дулх	Шура	Фуаш
Ачхой - Мартана	92	95	131
Ведана	91	132	105
Грозненски	87	96	91
Гудермесски	87	105	108
МалгIабика	76	103	129
Надтеречни	84	94	100,7
Наьсарен	82	105	111
Наурски	100,7	117	126
Ножай-Юрта	102	115	109
Советски	50	99	107
Сунженски	98	94	112
Урус-Мартана	108	107	100,4
Шаьла	86	95	88
Шелковской	93	100,7	101
Ерригача республике	90	99,3	99,8

КОЛХОЗАШКАРЧА ГIИШЛОЙ — ДАИМ ТЕРКО

Укх шера колхозашкара капитальни гIишлош хьалъярга соахка дахачул 1,5 миллион сом дукхагIа ахча дохийтилга лерхI. Из да юртбоахама производство дIахо а айяра хьакъехьа йола КПСС ЦК мартовски Пленума решенеш кхоачашъярца мадарра дувзаденна.

Вахаро тIагIорттадаь дIадех дIадодар кастта юхематтаоттадергдолча тайпара гIишлош хьалъяра типовой проекташ уттаяри чIоагIъяри вIаштIехьдоаккхилга.

Колхозни гIишлошъераштa хьалхашка эттад эггара лоархIамегIа долa декхар — капитальни вложенеех эггара толашагIча тайпара пайда ийбелга, хьалъе йолаяь гIишлош хьалъяь йоахилга мамогта сихагIа Iалашделга, колхозий керттера фондаш сихагIа дегIаахара ларда тIа юртбоахама продукташ яхар алсамагIа хулга Iалашделга.

Из декхар кхоачашдара укх шера даь дукха гIулаккхаш да. Подрядни тайпара чакхдоахача гIишлошъяра-монтажни балхаша дIалоацача даькъах 75 процент хул. ГIишлошъяра-монтажни балхех доккха дакъа дIалаьцад колхозашта юкъерча гIишлошъяра организацеша, уж республикерча 25 колхозе гIишлошъяра балхаш чакхдоахаш я.

Колхозашкарча гIишлошъяра-монтажни балхашка ухийтача ахчах 30 процент хинна ца Iеш дар Паччахьалкхбанко йIаьха ханаш а ехкаш юхалург тела ахча да. ХIаьта а колхозашка гIишлошъяра - монтажни балхий план кхоачашъелга вIалла а кхоачамбоацаш во лел. Къаьстта а во латт доаханна кхийш хьалдаь дахара гIулакх. Шера планах 9020 бежан чуоаттадалла моттигаш йола кхийш хьалдаь даха дезача моттиге укх шера дIабахача ийс бетта хьалъяь яьннар 1530 бежанна йола моттиг мара яц, вешта аьлча, шера планах кхоачашдаьр 15,8 процент мара дац. Iаьсашта лаьрхIа еча помещенеех хьалъяь яьннараш планагIа белгалъяьрел 8,7-за кIезигагIа я, хIаьта жена лаьрхIа ярех хьалъяь яьннараш — 8-за кIезигагIа.

Хьайбай а кхыйола а объекташ хьалъяра къаьстта а чIоагIагIа тIехьаюсаш я Шаьла район. Цига 9 бетта цхьаь па! помещени хьалъяь яьккхаяц. ГIишлош хьалъяра гIулакх дика лелац Наурски, Гудермесски, Ножай-Юрта районий колхозашка а. Царех хIара районе цхьацца объект мара хьалъяь яьнияц.

Колхозашка гIишлош хьалъелга цу тайпара геттара кхоачам боацаш мела лелаш хилар бахьан долаш паччахьалкхено йIаьха ханаш а ехкаш юхалург телача ахчах 69 процент мара дIадахийтадац, хIаьта Советски района колхозашка 26 процент мара дахийтадац, Ножай-Юрта района колхозашка 64 процент мара дахийтадац. Ножай - Юрта района «Путь к коммунизму» яхача колхоза духхьала 1 эзар сом, цу районерча Жданова цIерахча колхозе 1,5 эзар сом, XXII партсъезда цIерахча колхозе 2,8 эзар сом мара дIадахийтадац Паччахьалкхбанко юхалург тела ахча.

Ножай-Юрта района дукхача колхозашка тхьамка докъадара йола кхоаленаш, отараш вIалла а кхоачамбалла дац. Колхозийн юрта боахама производственни управленен кулгалхоша яхачунга диллача тховнаш тIа ехка хIамаш (шифер а кхыяраш а) ца хиларах да из. Цхьабакъда, кхетош дац ду кхоаленийн отарийн тховнаш тIа ча, эрз, кхыйола моттигера материалаш хIана ехкац. Шифер мара кхы хIама мегаргйоацаш дол-хьоагI уж? Кирова цIерахча колхозе тохкам бича гучадаьннад цу колхозе гектар хинна ца Iеча майда тIарча эрзах тхьамка докъаду кхоаленаши отараши кхалара пайда ца ийбелга а цигара кулгалхой шоашта шифер яларга хьежаш багIилга а.

Наурски района «Россия» яхача колхозе кирпишки тховнаш тIа ехка материали ца хиларах тIехьадувл телятник, жа-котт, кхаьла хьетт, юртбоахама машинаш кIал лоаттаю кхоале, хьалъелга. Цу колхозе капитальни гIишлошъяра план ерригa а 17,6 процент мара кхоачашъяьяц. Цхьаккхе а объект яц хьалъяь яьнна, хIаьта шу йистедала ши бутт мара мича бисаб. Хаттар доагIа — хьалъе йолаяь объекташ маца йистеяха лаьрхIа ба-хьоагI колхоза кулгалхой?

Гудермесски района «Дружба» яхача колхозе ялат лоаттаду гIирс хьалбеш латта ши шу да. Сунженски района колхозашкара дукхагIйола объекташ хьалъяь яла тIехьаювл.

Белгалдаккханза даргдац цхьацца-йолча колхозаша, паччахьалкхенгара юхалург ийдеча ахчанга дог а доахаш, банкерча шоай капиталовложеней счеташ тIа шоай доалахьара ахчаш ца ухийташ хилар. Иштта, Сунженски района «Красный Октябрь», «Заветы Ильича» яхача колхозаша укх шера дIабахача ийс бетта банкерча шоай капитальни вложеней счеташ тIа цхьаккха а сом дахийтадац. Хьалхарча ах шера капиталовложенешта шоай ахчаш хьежадаьдац Ножай-Юрта района «Путь к коммунизму» яхача, Кирова, Жданова цIерахча колхозаша а.

Подрядни хьисапагIа деча гIишлошъяра - монтажни балхий кхоачашдаь боарамаш дистаро хьахьекхад кхоачашдаь даланза дола балхаш тIадетташ хилара телха практика хIанз а дIаккханза хилар. Ийс бетта цу тайпара тIадийттарех 50,5 эзар сом хиннад дIадахача дерригача 1965 шера цу тайпара тIадиъттарех 49,5 эзар сом хиннача моттиге.

Цу дерригача бакъдараша тешал ду хьайбаш леладара а кхыйола а объекташ хьалъеча эшаш йола порядок йоацаш хилар а из бахьан долаш капитальни вложеней эффективность лохлуш хилар а. Уж бакъдараш долга хов юрта боахама производственни управленешта, хIаьта а уж дIадахара эша гIулакхаш цар деш дац хIанззалца.

Практико хьахьокхаш махиллара колхозашкарча гIишлошъяра-монтажни балхий ерригача объемах 25 процент боахамаша шоаш кхоачашдеш хилар. Цудухьа уж колхозаш йицъялийта йиш яц гIишлошъяра механизмаши гIишлой материалаши дIа-са хьежаяра дош къоастадеча хана.

Баьча тохкамо хьахьувкх дукхача гIишлой объекташка къахьегам во вIаштIехьбаькха хилар. Болх ца беш геттара дукха ханаш дIаух гIишлой материалаш Iалашъелга каст-каста юкъагIдувлаш хиларах, хIанз а лоха я механизаци, индустриальни прогрессивни методаш юкъехухьилга мела лел.

Юххера а колхозий кулгалхоштеи цига гIишлош хьалъераштеи хьалхадаккха безам бар са КПСС XXIII съезда Директиваша гIишлошъяра-монтажни балхий дикал лакхъеи гIишлош хьалъяь яхара ханаш лоацъеи тIахьехаш хилар.

А. БУХТИЯРОВ,
Паччахьалкхбанна Нохч - ГIалгIай отделене вонкхагIа вола экономист.

ЛАЬТТАНЦА ТIОАДАЛ СОЦАЕШ ХИЙ ДЕХКАР — ХЬУВКЪАМ ЛАКХБАРА БОЛА ТЕШАМ

Партеи правительстваи чIоагIа теркам тIабохийт мехка юрта боахам дегIаккхувлара. Къаьстта терко ю хIанз хий дехка лаьтташ леладара. Ялати лаьттанцара йоала кхыйола продукташи дIахо дукхагIа яха лерхI паччахьалкхено хий дехка лаьтташ леладара чотах. Хий дехка лаьтташ дегIадоаладелга къаьстта белгалдаьккхад КПСС ЦК майски Пленуме.

Республика дукхагIа болча боахамийн партийни кулгалхоша нийса кхетадаьд КПСС ЦК майски Пленумо хьалхашка оттадаь декхараш.

Республика боахамашка кIезига опыт Iоаяьяц хий дехкача лаьтташка лакха хьувкъам кхебара даькъе. Хьаэцаргья вай, масала, Грозненски района «Советская Россия» яха колхоз. 1966 шера 2300 гектара тIа вегетационни хий диллар цу колхозе. Цига хьийга из къа шолхонца юхаметта а эттар. Т. Кутаева бригада 58 гектар долча лаьттан хIара гектара тIара 31,8 центнер йоаккхаш гурахьа дув кIа даьккхар, хIаьта 100 гектар йолча лаьттан хIара гектара тIара — 31,2 центнер йоаккхаш. ВIаши нийсдар духьа белгалдоаккхаргда вай хий ца дехкача лаьттай хIара гектара тIара 18 центнер мара гурахьа дувча кIин яьккха ца хилар. Е хьаэцаргья вай цу района № 3 йола соми - баьцадаарий совхоз. Цу совхозе юртбоахама культураштa хий дехкара план 105 процент кхоачашъяьй, хий дехкача лаьтташкара иштта лакха хьувкъам кхебаьб. Масала, Баснукаева бригаде 37 гектар долча лаьттан хIара гектара тIара 32 центнер йоаккхаш гурахьа дувча кIин яьккхай, хIаьта 207 гектар долча лаьттан хIара гектара тIара 27 центнер яьккхай, планах яккха лаьрхIа хиннар 18 центнер мара ца хиннача метте. Хьаэцаргья вай, масала, Урус - Мартана района «Красноармейский» яха совхоз. Цига хий диллара план 140 процент кхоачашъяьй. 1966 шера хий дехкача лаьтташка лакха хьувкъам кхебаьб Кагерманов Оалхазара бригаде. 150 гектар долча лаьттан хIара гектара тIара 27,9 центнер кIа даьккхад, хIаьта 347 гектар долча лаьттан хIара гектара тIара 29,7 центнер кIа даьккхад. Иштта дика хьувкъаьй шекара свекла, хьажкIаш, юртбоахама кхыйола продукташ. Дуккха доаладе йиш яр хий дехкача лаьтташа йоккха экономически эффект луш хилар хьахьокхаш дола масалаш. Лаьтташка хий дехкара гIулакх дерттIа вIаштIехьдаьккхачарна новкъа дац хаоттама хьалаш мел хала дале а.

Цхьабакъда, халахете а, вай хIанз а болаш ба лаьтташка хий дехкилга пайдана гIулакх хилар бокъонца кхетаданза бола боахам лелабераши кулгалхойи. Цаккха а ца енача тайпара екъа ера 1966 шера гуйра. ХIаьта а, хьатIадоагIача шера хьувкъама йоакхо еш бац дукха кулгалхой, хIанаe а денз чIоагIа лард йоллац цунна.

1967 шера лакхеи тешшамеи юртбоахама культурай хьувкъам кхебелга Iалашдар духьа лаьттанца тIоадал соцаеш хий дехкара план Нохч - ГIалгIай АССР мелиорацеи хии боахамеи министерстваца а юрта боахама производственни управленешца а цхьана отта а яь, боахамашта дIаяхьийтай юрта боахама Министерства. Цхьабакъда, цу хана денз 3 бутт совгIа ха яьннай, хIаьта из лоархIамера мероприяти дукхагIа долча боахамий кулгалхоша кхоачаш ца яр кхерам болаш а я. Масала, лаьттанца тIоадал соцаеш 3600 гектара тIа хий дилла аьнна план еннаяр Урус-Мартана района боахамашта, хIаьта, белггала аьлча, 1450 гектара тIа тIоадал соцаеш хий дилла дезаш яр «Красноармейский» совхоз (директор нов. Павловский). Цхьабакъда, 1-ча ноябре кхаччалца 77 гектара тIа мара диллададац совхозо хий. «Горец» яхача совхозо (директор нов. Якаев) 1500 гектара тIа дилла дезаш дола хий 40 гектара тIа мара диллададац. Мичурина цIерахча совхозо (директор нов. Древецкий) 450 гектара тIа дилла дезача метте, сомий бешамий 80 гектара тIа мара диллададац хий, хIаьта «Гехинский» совхозо 200 гектарах цхьанна а гектара тIа хий диллададац.

Цу лакхе белгал мел долу боахамашка лаьтташа тIоадал соцаэра хий ца дуллаш дIадийнад гурахьа ялаташ, цудухьа, лаьттанца тIоадал ца тоъар бахьан долаш дукхагIа йолча гурахьа дIайийнача культураша теха зIыргаш заьлза да, хIаьта цхьаццайолча моттигашка нийлха а да. Паччахьалкхен оросительни система управлене специалисташа цкъа санна дукххаза а уттадаьд лаьттанца тIоадал соцаеш хий дехкилга вIаштIехьдаккхарах дола дош, лаьттанца тIоадал меллай хьожаш яьча анализацаща из бакъ а деш. Из дукххаза а уттадаьд цуи башха терко еш воацачеи лаьттанца тIоадал соцаеш хий дехкарах бала пайда бац аьнна хеташ волчеи юрта боахама производственни управлене начальника нов. Гончаровна хьалхашка а.

Цхьабакъда, мел чIоагIа оарц даьхадале а, лаьттанца тIоадал соцаеш хий диллара план ерригача районе 4 процент мара кхоачашъяьяц (хий дилла дезача 3600 гектарах хий диллар 167 гектар мара яц). Сел во латт из болх паччахьалкхено боахамашта мел эш а массе тайпа а мелиоративни техника тиййнайоллашехьа а (хIанз районера яр миссел техника хилча, гурахьа ялаташ дIадийнача кхашка хIара денна 50 гектара тIа хий декха йиш яр).

Белгалдаккханза даргдац, лаьттанца тIоадал соцаеш хий дехкара гIулакх Грозненски районе а кхы тоаденна латташ ца хилар. Укхаза 4600 гектара тIа дилла дезаш хинна хий 1685 гектара тIа мара диллададацар 1-гIа ноябрь хьатIакхоачаш, е планах 30 процент. Цу гIулакха чIоагIа тIехьайнсай 2100 гектарах 864 гектара тIа мара хий ца дилла № 3 йола совхоз (директор нов. Маликов). Цу совхозо планах 1100 гектара тIа гурахьа дIадийнача ялатех 640 гектара тIарчарна мара хий диллададац, хIаьта ялат дIадийна вожюхедиса 500 гектар гаргга лаьтта декъа да. Хий дехкара мел эша торонаш йолаш ба из боахам: хий дехкара хиланза яргмел йоаца техника а догIан хьисапе хий детта 14 машин а.

Лаьттанца тIоадал соцаеш хий дилла вIалла йола а еннаяц Республикански юрта боахама опытни станции керда вIашагIъелла «Атагинский» совхози.

Хургболча хьувкъама йоакхо яр санна йола лоархIамера мероприяти лакхе белгалдаьхача боахамий кулгалхоша теркал ца еш йитара бала болаши лаьттанца тIоадал соцаеш хий диллара план кхоачаш ца ярах царгара жоп хьа дехаши бац района кулгалхой. Цхьабакъда, из де деза ха тIех-м яьннай.

Й. НИКИТИН,
паччахьалкхен оросительни система управлене агроном.

ФЕРМАШКА ЦIЕНА ХИЛА ЕЗА

Укх тIеххьарча хана Шаьла района колхозийн совхозийн хьайбай фермашка дика леладу ветеринарни профилактически санитарни гIулакхаш. Хьайбаши коа тIара оалхазарашi дIа-юха дуьлача лазарех ца дотташ лорадира а цар продуктивность лакхъяра а боккха лоархIам болаш да уж.

Дукхача фермашка хьайбаштеи коа тIарча оалхазараштеи лалараштa духьалара прививкаш яьй, уж чудоахкача помещенешта ремонт яьй, дезинфекци яьй, фермай территореш кхох цIенъяь, гонахьа сангараш яьха, гонахье аьха кийчъяьй, дезобарьераш оттаяьй, помещенешка дIачуводача дезокамераш оттаяьй.

Ветеринарно - санитарни профилактически гIулакхаш къаьстта дика чакхдоах «Автуринский» совхоза шоллагIча ферме, XX-ча партсъезда цIерахча колхозе, «Джалка» яхача совхоза птицефабрике. Цу боахамашка цудухьа кIезига дов хьайбаш а коа тIара оалхазараш а, лакхлу продуктивность.

Цхьабакъда массане а дац иштта дика, гIулакхаш, масала, «Шалинский» совхоза шоллагIча ферме, «Автуринский» совхоза шоллагIчеи кхоалагIчеи фермашка, Ленина цIерахча колхозе дукххаза а дIаяьха доллашехь а даьдац уж гIулакхаш. Фермай территорешкара кхо арадаькхадац, гонахье чIоагIъяьяц, дезобарьераш яц. Ветслужбагара бокъо а йоацаш хьайбай помещенешка яхаб цига баха гIулакх доаца нах. Цул совгIа цу а кхыча а фермашка хиннаяц къе дайна хьайбаш дIадехкаш моттигаш, лазар кхийтта доахав къоасталаь лоаттаду изоляторащ. Хьайбаш группаш еш къоаста деш а кхычахьара тIадоагIараш кIалхарчарех хьатохаш а хьалхе а ветеринарни лоф хьежа, де доагIа гIулакх даь, карантин оттаяь хIама даьдац. Цу дерриганеша а никъ беннаб чехка дIа-юха доала лазараш хьайбашта юкъе даржара.

Укх тIеххьарча хана зооветспециалисташа агитационно болх бу хьайбаш леладераштa юкъе хьайбаш лазарах лорадара де дезачох уж дIаккхетабеш, профилактически ветеринарно-санитарни гIулакхаш миштa де деза царга дIадовзийташ а. Вай лакхехьа дийца кхоачамбоацараш дIадоахаш гIулакхаш деш да.

Районера санитарно - ветеринарни болх боагIача боарам тIа боаккхаш лакхбе а хьайбаш лазарех лорадергдола гIулакхаш чакхдаха а района зооветспециалисташта карагIдаргда аьнна тешам ба.

А.-Г. ЗАНАЕВ,
Шаьла района производственни управлене керттера ветеринарни лор.

ДИКАЧА НАХАХ

КЪАХЬЕГАМЦА ЯЬККХА СИЙЛЕ

Наьсарен-Вокзале бахача наха дика хов шоай юрт мишта сиха дегIаух. Шергара-шерага хозлуш тоалуш йоагIа из. Массехк шу хьалха кIотарг аш яьгIача, хIанз керда школаш, нах чубаха цIенош, йоккхий промышленни объекташ я. ГIишлошъер яха сийлен цIи лелаеча наьха къахьегамах, цар «дошоча» кулгех хьадаьнна беркат да из. Иштта дика гIулакхаш карагIдувлача нахах доккхал а деш дувц вай, царна баркал оал.

Царех я дIа-юха лелача механизированни колонне дикагIчарех лоархIаш йола каменщик Цороева Хьадиса Яха. Цун къахьегама боккха мах баьб Советски правительствас, паччахьалкхен дезагIа дола совгIат — Ленина орден а луш. Цу сийлахьча совгIато дог гIоздаьккха дезду Октябра цIей Яхас укх шера.

1946-ча шера Казахски ССР-а город Темир - Тау духхьашха гIишлошъеча балха ера из. Безаме тIайийцар из Албогачиев ИсмаIала кулгаллеча комплексни гIишлошъерий бригадо. Хьалхарча денош ка хала дар, цхьаккха балха опыт яцар. Амма хIама хара, довзара тIаккувча Яхийна дукха новкъостал дора бригадира, ди тIехьа лакхйора цун балха говзал.

— Цу хана се новкъосташа иштта безаме тIаэцарах, каралаьца болх безабелар сона, цудухьа гIишлошъечун професси цIаккха а ца хувца лаьрхIар аз, — йоах Яхас. Дукха ха ялалехьа гIишлош хьалъеча дикагIа лоархIача гIишлошъерий цIераштa юкъе яхар цун цIи.

1959-ча шера Наьсарен районерча № 5 йолча гIишлой-монтажни управлене балха яхар Цороева Яха, цул тIехьагIа цигара № 432 йолча дIа-юха лелача механизированни колонне хьожаю из. Цига мастер волаш болх беш вар из юххьанца болх бе Iомаяь Албогачиев ИсмаIал. Цу хана денз цхьана болх беш ба уж.

— Эггара лоархIамегIа, бехктокхамегIа йолча участке хьожаю оаха новкъост Цороева, — йоах Албогачиев ИсмаIала. Цун участок тешаме хургхиларах дог тийша ва из мел йовзар, цунца болх баь нах.

КIезига яц Наьсарен районе цо дакъа а лоацаш, хьалъяь гIишлош объекташ. Наха чуIе цIенош хьалдеча дакъа лоацаш хиннай из. Ше бе аьнна каралаьца болх ший ханнахьеи тIеххикеи кхоачашбу цо.

— ХIанз Яха юкъе йолча коллективо Наьсарен-Вокзале хьалдеш да 64 квартира йола наха чуIе цIа. Из хьалдотта доладенна дукха ха яц, цхьабакъда, каменщикаша хIанзлехьа хьалдетта даьккхал из, хIана чура балхаш деш ба уж. Цига керттерча даькъе балхаш дераш гIалгIай кхалнах ба, дукха ба цига мехкарий а. Сиха лел цар кулгаш балха тIа, хIара тоха кулг дот лазаш тох.

Иштта къахьегаш хьайоагIача Яхийна тиййна грамоташ, къахьегама книжка тIа дIа а яздеш яьха баркалаш дукха да. Эггара хьалхарчарца коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цIи елар цунна.

Хьадиса Яхийца цхьана балха тIа дегIаихаб кхы дукха болхлой. Царех дукхагIбараш нов. Цороевас балхах кхетабаьб. Уж ба цун членаш: Холухоева Сакинат, Оздоева Муъминат, кхыбараш. Из керте латтача звеноца верригаш а ийс болхло-каменщик ва. Царех дукхагIбараш къона ба. Цудухьа уж каст-каста Яхийца дагабувл, цунгара опыт хьанйю, иштта цунгара хьоххам ийбу. Сийлахь-йоккхача Октябрьски революце 49 шу дузача денна сийленца накъа бахара яьржача социалистически яхье къахьегама толамаш даьхад цар. Хьабеча балха дикал лакха а йолаш, хIара сменах норма 40—50 процент тIеххкоачашъю звенос. Хьинар дола гIишлошъер хинна Iац из. Къахьегама ди толамца чакх а даьккхе дезала эшачунга хьож яха.

Хьадиса Яха — кхаь бера нана я. Уж дешаш да школе. Цар мишта деш, царна фу эш хьожаш я нана. ХIаьта дукха ха дIалу цо ший балха, дукха общественни декхараш а кхоачашду. Цунна карагIдувла дикадараш Iалаьмате дукха да, массанахьа кхоач цун къахьегама ши кулг, ший ханнахьа кхоачашде лерхI дерригa, из цун дика вIаштIехьа а доал. Цудухьа ях вай тахан, Октябрьски зIанараша сийрда баьккха хьа, лоаман кхалсага вахара, къахьегама никъ иразе хилба дIахо а, Яха!

М. МУТАЛИЕВ.

ЛЕНИНГРАД. Бедали материалаши кхоара йолча Москвани Ленинградеи предприятей яхьа юкъе хьалха латтарех я С. М. Кирова цIерахча тей хьувзача комбината коллектив. Пятилетка хьалхарча шера план ханал хьалха кхоачашъяьй цо. 94 тонн боамбийн хьийза тейн кходаьд. Кхоьча материалех 290 эзар сома маьха тейн таь изделеши кийчъяьй. Кхома керттера хьаст ба технологически процессаш хадданза дикагIа хулийташ тоаеш хилар. Хьалха басар дора оргаш а деш, хIанз вордангаш тIа а лусташ ду. Цо торо хилийтай технологически операцеех цаI—тей хьалустилга дIадаккха, дIабода къахьегам чIоагIа кIезигбе, кхо тонн хинна ца Iеш тей кходе.

Сурта тIа: басар деча производстве таьна автоматизированни басар дар.

А. Бахарева сурт.
ТАСС фотохроника.

ОРЕНБУРГСКИ ОБЛАСТЬ. Сийлахь - бонхача Октябра 49 шу дуза да тIанхоаччаш хьалхара продукци елла (сурт тIарча) Орско-Халиловски металлургически комбинатан кердача коксови батарейс.

Г. Быкова сурт.
ТАСС фотохроника.

ЛАКХА КУЛЬТУРА ЙОЛА НАЬКЪИЙ УЧАСТОК

Нохч-ГIалгIайчен шеррача аренашка укх шера хьалкхедаьд лакха хувкъамаш. КIа, хьажкIаш, шекара свекла, кхы юртбоахама культураш тIайола бIаьш автомобилаш я дуккхача наькъашка гIолла элеваторашка, складашка ухаш.

ХIаьта из юрта боахама продукци ший ханнахьа паччахьалкхен а колхозий а складашка кхоачаяра дукха къахьега дийзар, цу даькъе наькъаш тоадараи леладараи а хьегаш. ХIаьта ала дезаш а да наькъахой ка маьхала а йоалаш цу бехктокхамерча декхарех лоархIабаь хилар. Цунна дола масал да № 504 йолча наький участка коллектив. Цун балхах ала йиш я, наькъаш леладара лакха культура я аьнна. Асфальтобетонни Iаьржачеи наькъашта ший ханнахьа ремонташ а ю, жагIа наькъаш хадданза ший хан ханнахьа теIа а ду автогрейдеращцеи тIехьаювзача грейдеращцеи. Из бахьан долаш транспорт лела наькъий дакъа массе а хана дикача хьале хул.

Наькъий йистош массе а хана йоархIех цIена я. Наькъий шинна а оагIон тIа баьццареи декаративни хьун оасаш да. Уж кIезига дац — 64,5 километр да уж. Ерригa дIаегIа гаьнаш цIена лелаю, безаме а хоза а я. Дукха да царна юкъе сомий хенаш а. Наькъаш ГОСТ-га хьежжа йолча ерригача белгалонашца кийчдаь да. Наькъий лостамаш, дистанцей доазонаш хьувкха белгалонаш егIай.

Керттерча наькъашка уттаяьй сборни аьшкабетонни конструкцеех яь павильонаш, хьалдаьд линейни а служебни а цIенош, «кисаш» яха тIахувша майдилгаши автобусаш юхахьувзара йола майдаши яьй. ХIата цу массанахьа а порядок, цIено а я. Линейни цIеноштa юхе дукха сомий хенаш, кIотаргаш, зизаш да.

№ 504 йолча наькъий участка коллектив башха йоккха яц—цунца веррига а 69 саг мара вац. Царех ахаш массехк цхьан мугIарера професеш а йолаш бола механизатораш ба. Масала, автогрейдериста И. Исаева дика болх бу тIехлаювзача грейдер тIа, трактор тIа, моторни каток тIа, бульдозер тIа. Коммунистически къахьегама ударник волча Х. Оздоева дуккхача наькъий машинаш тIа балхаш даь йоккха опыт я. Сварщика Д. Джумаева газоэлектросварщика, слесара, токара говзалаш Iомаяь караерзаьй. Берригаш а хьинаре къахьегаш ба цу коллективбараш. Царех ба, ший къахьегама никъ, тайп-тайпара дола балхаш а деш ткъо шу хьалха дIаболабаь наькъий мастер Г. Григорьян а, коммунистически къахьегама дистанце мастер Х. Мусаев а...

Хала да царех дикагIчун цIи яккха. Уж дукха ба. ХIаьта царна хьалха латташ, массаза а санна, коммунисташ ба. Уж эггара халагIча, бехктокхамегIча доакъошка ба: дистанцешка, бухгалтере, Iалашон отделе. Уж бехктокхаме ба гIулакха камаьхала ялара а нах кхетамца кхебара а.

Атта бац производственни котало яккхарга бода никъ. Цудухьа, массаза а уж коталонаш яхар духьа № 504 йолча наькъий участке дика уйла а яь оттаяь экономически толошагIа йола производство вIаштIехьаяхара система юкъейнихьай. Къахьегам вIаштIехьбаккхара е керда техника юкъеяхьара хьакъехьа дале а хьашт долчча дIадоладечунга укхаза хьеж, хьалхарча аргIанна из экономически толашагIа хиларга а дуллаш. ХIара бетта участка балха экономически тохкам бар, доллача хIаманна а шиш болаш бола тIахьожам лоаттабар, доккхадар а зIамигадар а кхоме леладара къовсам лоаттабар — из долла а хIама эксплуатационникий коллективе закон а хинна дIаэттад. Цудухьа хозахета дац участка массе а хана производственни планаш кхоачашъелга, рузкъаши алапе фонди совгIа дIа па ухийтилга. Укх шера ийс бетта план 124 процента кхоачашъяьй, 6,3 эзар сом кходаьд, хIаьта къахьегама овсарле 132,2 процент а хиннад.

Вай республика наькъий организацешка яьржай транспорт кхерам боацаш лелилга Iалашдара, автомобильни наькъаш тIехдика леладара а кийчдара а йола социалистически яхь. Цу яхьа юкъе № 504 йолча участке хьалхарчарех йола цхьа моттиг я.

Участкера долла а хаIма дика да аьлча, из бакъ хургдацар. Участкана эш наькъий машинашга дола запасной доакъош, гIишлошъяра хьу. Царна йола хьауха лимиташ цкъаза даьсса каьхаташ а хиле юс. Цудухьа запасной доакъоши хьуи кхычахьара леха езаш а хул уж. Керттера гIишлошъяра материалаш кхоачам балла а ший ханнахьа а ца ухаш хиларо участка коллектива болх планагIеи цхьатарреи лелилга телхаду.

Эксплуатационникаша дер доккха паччахьалкхен гIулакх да — шера кертерча хьашт долчча хана, дийнахьа а буса а цар Iалашду автомобильни наькъашка гIолла хадданза а кхерам боацаш а транспорт лелилга. Сийлахьа а бехктокхаме а ба цар къахьегам, наькъахой сийлахьарча эскра мугIарерчар къахьегам.

У. ГАГИЕВ,
Нохч-ГIалгIай наькъий управлене планово-производственни отдела начальник.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

Польски Халкъа Республике бахача нахах ахаш гаргга бараш — 10 миллион гаргга бараш — укх тIеххьарча хана хьалдаьча цIеношка бах.

Сурта тIа: Варшавера нах чуIеча цIеной керда, Прага-11 яха район.

ЦАФ—ТАСС-а сурт.

СЧЕТ ДЕГIАЙОАГIА

ХАНОЙ, 12 ноябрь. (ТАСС). Фецарча тIема духьаларча обороне латтача Вьетнамски халкъа эскара бIухоша Виньлинь яхача районе ДРВ фецара доазув а хоададаь чуена американски 4 самолет чуйитай селхан. США ВВС массехк летчик плен воалаваьв.

ВИА агентства беча хоамах, Лангшон яхача провинце территоре тIара тахан чуйитай американски реактивни истребитель. Агентства хоам бу, хьакхаьчача хабарах, 7—9-ча ноябре американски реактивни ши самолет чуйитай фецарча тIема духьаларча обороне латтача Вьетнамски халкъа эскара бIухоша Виньлинь яхача районеи Нгеян яхача провинце къилбаседенгахьарча даькъа тIеи.

Цу тайппара, ДРВ территоре тIара чуяхкийта ерригa американски самолеташ хIанз 1553 хиннай.

СПОРТА МАСТЕР В. ДОРОШКЕВИЧ

Ши бутт хьалха хайра шахматни общественноста вай мехкахочо спорта мастера Владимир Дорошкевича НохчГIалгIайчен шахматисташта юкъе эггара йоккхагIа йола котало яьккхалга: цо бокъо яьккхар СССР XXXIV чемпионата юкъе дакъа лаца.

Са безам ба цо хьабенача спортивни наькъах лаьца дувца.

1953 шера дешархо Володя Дорошкевич цу хана хиннача «Искра» яхача ДСО шахматни клубе вера. Клуба тренера М. Жаваронкова Володя дIаязву турнира пхелагIча категорена. 11 бетта классификационни турниращка дакъа лоацаш а хинна, цо юххьанцара спортивни разряд йоаккх.

Ше Грозненски мехкдаьтта институте деша ваьгIача шерашка цо шахматашта лоадам боацаш мара ха къестаяьеце а 1959 шера Грозненски мехкдаьтта института сборнена хьалхара Москве Ерригсоюзни студенчески ловзарашка ловзарца 3-ча улга тIа 1-гIа моттиг а яьккхар, мастералла кандидата цIи яккхара норма кхоачаш а йир.

1961 шера, институте дийша ваьнначул тIехьагIа, Дорошкеевича духхьашха вIаштIехьдаьлар Либерзон, Новопашин, Бывшев, Волович, кхыбараш санна болча чIоагIача мастеращца «Буревестник» яхача ДСО Центральни Совета хьалхара моттиг яккхара ловза. Цу турниро низаш а торонаш а техкар. Цига гучадаьлар цхьадола кхоачамбоацараш. ТIаккха из чуйнна шийспортивни говзал лакхъе волавелар. Низ болча мастерех веттавалар бахьан долаш из Iемар шийтороний критически мах бе, кхетадир кхычаргара опыт, тактически приемаш хьаийяр шахматни творчестве, мел лоархIаме да. Шахматни ловзара теори Iомаяро гIо дора Дорошкевича толамаш даха.

1962 шера 3-ча доска тIа хьалхара моттиг яьккхар цо Ростов-на-Дону хиннача сийлахь-воккхача эрсий шахматиста М. И. Чигорина цIерах йола кубок яккхара командни хьалхалене. Город Владимире Ерригсоюзни турнире ловзаш цига дакъа лоацаш хиннача 102 шахматиста юкъе 2—8 моттигаш йийкъар, Суэтин, Багиров, Гуфельд, кхыбараш санна бовзаш болча мастеращца дIанийс а луш. Из толам баккхарах цунга кхоач мастерски норма йолча турнире дакъа лаца бокъо, хIаьта Воронеже шин гомагIа ворхI мастерца ловзаш ворхIазза кот а ваьлар, тIеххьарча туре мастерца Игнатьевца ловзаш цхьаккхе кот-эшаш воацаш из ловзар чакх а даьккха, мастера нормати кхоачаш а йир Дорошкевича.

Укх тIеххьарча шерашка Российски федераце хьалхаленашка кхозза дакъа лоацаш а хиннав из, «Труд» яхача ДСО Центральни Совета лични хьалхаленашка дакъа лаца шозза бокъо а яьккхай.

В. Дорошкевича дикагIа бола толам бар 1966 шера РСФСР хьалхалене цо йиълагIа моттиг яккхар. Цун итогех СССР XXXIV чемпионата ахфинале ваьлар из.

ТIехбаьнна дика ловзача шахматисташца тIагIертта чIоагIа къовсам а лоттабеш, грозненски шахматисташа мел яьхарел йоккхагIа йола котало яьккхар цо, Вильнюсе хиннача ах-финале кхоалагIа моттиг хьа а лаьца. Из бахьан долаш В. Дорошкевичага бокъо кхаьчай укх шера 21 декабре гор. Тбилисе йолалургйолча мехка чемпионата финале дакъа лаца.

Дорошкевича уж толамаш духь оттарца даьха лац. Из хьахойт 1964 шера гор. Соче дунен халкъашта юкъерча турнире дакъа лоацаш волча хана дунен халкъашта юкъерча мастера норма ерригa а ах очко мара ца эшаш цо кхоачашъяь хиларо.

Са безам бар Дорошкевичах йоакха боккъала а башха спортивни дикалаш белгалъяха. Уж дикалаш бахьан долаш да а да кхыметтел цхьатарра я аьнна хетача позицешка а тIехьа из котвувлаш хилар. Из коталонга кхувш хиларо, комбинацеш яра юхатохалургвоацаш хиларо, де дезар земаш дахарца лохалуш хиларо, кIаьдвалар доацаш уйлаш юлуш хиларо кIалбут цунна духьала ловзараш, хIаьта дукхагIча хана царга из лоа а лац. Дорошкевич ше ловзача хIаранена ше маварра верригa а духхьалъувтт, хIаьта из ший а ший низех а тешаш хиларо хала позицеш кIалхаръяха торо а хулийт цунга. Дорошкевич — ирача комбинационни стила ловзархо ва.

Дорошкевич шахматий хьакъехьарча РСФСР сборнена юкъе вахийтав, хIаьта цунна юкъе а волаш кхыча союзни республикай командащца вIашагIбетталучен доазол дехьарча шахматистащца хургйолча новкъостий доттагIала матчашкеи Россе сийле лораеш а хургва из.

Мехка чемпионата финале Дорошкевич шахматни доска тIа вIашагIкхетаргва гроссмейстеращца: Ботвинникаца, Кересаца, Геллерца, Штейнца, Смысловца, Корчнеца, кхычарца.

В. ЛАНСКОЙ,
Шахматий хьанъехьа республикански категоре судахо.

Дунен халкъашта юкъерча темаех

АФРИКАНСКИ БАРТ-ЦХЬОГIО ТАХКАР

Эфиопе столицах город Аддис-Абебах хозахетадаь алац «африкански Женева». Цу городе каст-каста хул тайп-тайпара совещанеши африкански паччахьалкхений конференцеши. Цига я массехк африкански объединене представительствашта хIаьта иштта Африкански Барт-цхьоагIон Организаце (ОАЕ) штаб-квартира а. Аддис-Абеба юккъе дагIача «Африка цIагIа» 9-ча ноябре шийболх йистебаьккхар Африкерча беррига кхычарех тийша хIама доацаш болча 38 мехка викалаш юкъебоагIаш хиннача Африкански Барт-цхьоагIон Организаце паччахьалкхенаштеи правительствашти керте латтарий ассамблея. 1963 шера май бетта ОАЕ вIашагIъеллачул тIехьагIа денз африкански континента паччахьалкхений правительствашти паччахьалкхенаштеи керте латтараш хIанз диазлагIа вIашагIкхетар дар из.

ОАЕ-та гIолларча шоай форумашка Африка мехкий викалаш хьеж африкански континента лоархIамегIарча проблемашка. Цу проблемашта юкъе — Африкера колониализм цIенъяь дIайоаккхилга, Къулба-Малхбузехьарча Африкера хьал; Къулбехьен Африкански Республике расисташа дупизаш, Къулбехьен Родезера хьал. Цу тайпара вIашагIкхетараш хиннача хана дикка уйла тIайоххийт иштта африкански паччахьалкхенашта юкъера цхьана леладу гIулакхаш вIаштIехьдахара а.

Iалаьмате чоалханерча политически хьалашка хилар Аддис-Абебе чакхъяьнна ассамблея. ОАЕ шиймугIараш юкъе лоац политически социальни лаьттанга диллача тайптайпара йола паччахьалкхенаш. Пхьайолча африкански паччахьалкхенашка тIема переворотaш хиннай укх шера. Африкански Барт-цхьоагIон Организацена иштта духьала нийслу дуккхаза а цу организаце болх юкъахбаккха гIийртача империалисташа леладу гIулакхаш а. Иштта дар хIанзара ассамблея дIайолаялалехьа, Аддис-Абебе йодаш хинна гвинейски делегаци, США-и Англеи разведкай юкъарчалца дов а гIоттадаь, Гане лаьцача хана а. Из гIулакх дар бахьан долаш провокаци вIашагIъеллаирий аьттув баьлар ассамблея балхаца дакъа лоацаргдац аьнна Гвинейски Республика президентагара Секу Турегара дош даккха. Цхьабакъда, ассамблея болх юкъахбаккха гIортарах хIама хиланзар.

Делегаташа ассамблее дийцача дешашта юкъе керттера яр нийсса шу хьалхагIа Ян Смита расистски клико Iаьдал шийбе делла Къулбехьен Родезе проблема. Африкански Барт-цхьоагIон Организаце хьакхайкадир, Смита режим гораоттаергйолаш чакхйоахаргья аьнна английски правительства гIоръяьхха йийца экономически санкцеш нах Iехабенга хилар. ДIадахача шера, масала, Малхбузехьарча, Германе кхыметтел шер а йир Къулбехьен Родезецара шийторговли. Кхетадеш да, цу тайпарча «санкцеша» Родезера расистий Iаьдал дIадоаккхарг ца хилар. Из де вIаштIехьдаргдац, тIайийцача резолюце тIа белгал ма даккхара, тIема низ а юкъе боаккхаш, чIоагIагIа дола гIулакхаш чакхдахарца мара. Къулбехьен Родезе этта хьал бахьан долаш бола беррига бизза бехктокхам Англена дIатIабиллар ОАЕ ассамблея.

Цунца цхьана белгалдаккханза даргдац, Къулбехьен Родезех лаьца ОАЕ хьалхагIа ше тIайийца хинна решенеш кхоачашъяра гIулакха шоаш чIоагIа доацилга хьахьекха цхьадола африкански мехкаш тIагIертта чакхдаьнна ца хилар а. Смита режим дIаяккхара гIулакх чоалхане хул, цул совгIа, родезийски расисташца къовсам лоаттабара бIарчча цхьо фронт вIашагIтоха ца тугаш йолча Родезерча кертера африкански шин парте — Зимбабве яхача африкански халкъа Союзон Зимбабве Африкански къаман союзон — шоайла къувсаш хиларах а. Царна юкъера къовсам дIабаккхар духьа ОАЕ дуккхаза тIахьехамаш дарахи юкъарчал леладарахи хIама хиланзар.

Прогрессивни Африка викалий ассамблея къувса дийзар мадарра аьлча кортамукъален комитета болх соцабелга дIадехаш хиннача цхьаболча делегаташца. Африкански континентерча къамий-кортамукъален боламашта новкъостал де дезаш я ОАЕ из деналера орган. Цо дакъа лаьцад Анголай, Мозамбика, Португальски Гвинея, Къулба-Малхбузен Африка халкъаша шоаш мукъадахар духьа лоаттабаьча къовсаме. «МоллагIа тайпа халонаш яле а, кхычарех тийша ца хилари паргIатои бахьан долаш къовсам лоаттабеш бола воай вежарий бицбе багIац вий», — аьлар ОАР президента Гамаль Абдель Насера. — ДукхагIа бараш тIехьа хиларца кортамукъален комитета гIулакхаш къоабал а даь, ассамблея резолюце африкански мехкаш тIахьех къамий-кортамукъален боламашта комитетага гIолла дIахо а моральни материальни новкъостал дара. Эггара лоархIамегIа лархIа йоагIаш я кортамукъален эскарий бIухой кийчбеча юкъе дакъа лаца аьнна африкански Барт-цхьоагIон Организаце цхьадолча мехкаша яь решени.

Аддис-Абеберча ассамблея хьахьекхар, йовзаш йола мелалаш йоаххаш ОАЕ яле а, антиколониальнии антиимпериалистически къовсаме цхьана гIулакхаш леладареи бартцхьоагIо хиларе идея шийна никъ боаккхаш латташ хилар. Ханна аьттув ца баларо доаде йиш яц Африка колониализмахи расизмахи мукъаяккхара гIулакха юкъе Африкански Барт-цхьоагIон Организаце дикача оагIорахьара лоаца дакъа. «Дукха проблемаш я Африка, — аьлар Танзане президента Джумус Ньерере ОАЕ гIулакхех. — Атта дац уж ерригa проблемаш къоастае. Цхьабакъда, вай массава а раьза волаш цхьа пункт я, — хIанз колониализма доала кIал латтача африкански мехкаша кхычарех тийша хIама доацаш хилар духьа айхха цхьана гIулакхаш леладанза дарг ца хилар».

«ДЖЕМИНИ-12» — ПОЛЕТЕ

НЬЮ-ЙОРК, 12 ноябрь. (ТАСС). Селхан космонавташ ВМС капитан Джеймс Ловелли ВВС майор Эдвин Олдрини тIа а болаш ВIашагIкхийттача Штаташка сигалдахийтад «Джемини-12» яха космически кема. Кема лаьттан орбита тIа даьккхад «Титан-2» яхача ракета новкъосталца апогеера 186 мили перигеера 100 мили гаьна а долаш. «Джемини» программах юхедиса из кема сигал дахийтаро керттера лерхIар «Аджена» яхача ракетаца-мишенаца дуккха маневраш елга а хIаьта иштта космонавта космосе дIаара а ваьнна, болх белга а.

«Джемини-12» сигалъяхийтале 1 сахьати 38 минути хьалхагIа Кеннеде мысера «Атлас» яхача ракета новкъосталца космосе яхийтаяр «Аджена» яха ракета-мишень.

«Джемини-12» яхача космически кема тIа космонавташа беча балха юкъе йоккха моттиг дIалоац сурташ дахаро. Сигал гIолла никъ бара программага хьежжа космонавташа тоъал дукха ха йоаккхаргья секстанта новкъосталца седкъащца ниис а деш кема кулг-кара лехкара эксперимент еш.

Космосе болаш 94 сахьати 37 минути ха а яьккха, 15 ноябре Атлантически океана малхбузехьарча даькъагахьа хи тIа Iовоссаргва Ловелли Олдрини.

* * *

НЬЮ-ЙОРК, 12 ноябрь. (ТАСС). «Джемини-12» яхача космически кемаца сигал гIолла лелаш болча американски космонавташа Джеймс Ловеллан Эдвин Олдринеи, диъ сахьата совгIа никъ баьчул тIехьагIа, сигал гIолла никъ бара программага хьежжа «Аджена» яхача ракета-мишена дегIала дигад кема 185 миль лакхача.

Оттаьча графикал 19 минут тIехьагIа йир маневр кема тIара радари кемана лостам телача лаьттан тIарча бувзама системеи вIаштIехьа ца хиларца дувзаденна.

* * *

НЬЮ-ЙОРК, 12 ноябрь. (ТАСС). «Аджена» яхача ракета двигатель вIаштIехьа ца хиларца дувзаденна кема лоархIамегIарча маневраех цаI дIаяккха аьнна селхан саррахьа решени тайийцай «Джемини-12» наькъа кулгалхоша, яхаш хоам бу АП агентства Кеннеде мысера. Белггала аьлча, юкъера дIадаьккхад лакхагIча орбите — 185 милагара 460 милага кхаччалца кема «Аджена» яхача ракетаца я долаш айделга.

IАЬРЖА ХИЙ ДАРАХ ДАЬННА ЗУЛАМ

РИМ, 12 ноябрь. (ТАСС). Кепайоазоно араяьхай Iалама низаша Италена даьча зенехи бозбаьча нахахи йола эггара тIеххьара официальни даннеш. ХIанзалца хьагучадаьнначох, вийна 100 саг ва, де доацаш вайна — 13 саг.

ТЕАТРА ДIАДЕННА ВАХАР

Яблочкина Александра яьча дийнахьа денз тахан 100 шу дуз

Е. ШАТРОВА,
РСФСР хьалхьа артистка.

БIаь шу хьалхагIа 1866 шера ноябрь бетта Петербурге, Александрийски театра (хIана Пушкина цIерахча театра) артисти режиссери хиннача Александр Александрович Яблочкина дезале йир Александра аьнна цIи тилла, московски ЗIамигача театра хозне, СССР халкъа артистка, Паччахьалкхен преме лауреат, Ленина кхаь орденеи Къахьегама Цеча Байракха шин орденеи кавалер хила яхел хинна йола йоI. ЦIи хезача актрисай нана а хиннай актриса, шийтIеххьарча шерашка ЗIамигача театре ловзаш.

ЗIамига йолча хана денз сцена дагайоаллаш хиннай Яблочкина Александра. Петербурге институт йисте яьккха яьнначул тIехьагIа, шийдезал бахаш хиннача Москве яхай из, цига гIоръяьнна йолча ЗIамигача театра артистка, сийлахь-воккхача эрсий актераца реалистаца Щепкин Михайлаца Iомалуши хьалкхийнеи йолча Гликерия Федотовай классе Iомаяла яхар. Боккъал башха хьехархо хиннай Федотова. Цо Щепкина васкеташ дIадийцад деша багIараштa, театр, тIагIертта къахьегилга дукхадезаргдолча уйнанца хьалкхебаьб уж.

Къонача Яблочкинай дог-безам дIаденнад цунах, тIехьагIа массаза а доккхал деш хиннад цо ше эггара хьалхарча шийхьехархочунгара ийцача знаней опытахи.

1886 шера бIаьстан юхье ЗIамигача театрана керте этта эрсий башха-дика драматург Островский Александр къонача низашка хьожаш волга а хайна, Яблочкинас, хур-хургга аьнна, «Гроза» тIарча Катеринайи «Горе от Ума» тIара Софьяйи сценаш гойта лаьрхIар. Островский раьза хилар из шийклассе хьачуеца, хIаьта цул тIехьагIа цхьа шу даьннача гIолла ЗIамигача театре дIачувца а. Цхьабакъда, Островский цу шера аьхки кхелхав. Къона актриса Ф. Корша труппе дIачуяхай, шин сезонах болх баьб цо.

Боарам боацаш чIоагIа дагахьа раьза йолаш дувцар Яблочкинас шийкерда, боккхагIа бола новкъостий йоакхо йолаш, хьурмат деш хилараx. Александрa Александровна къаьстта а дукха дезаш хиннай шийроль цIи хезача эрсий актераца Владимир Николаевич Давыдовца ловзаелга.

1888 шера бIаьстан юхье ЗIамигача театре «Горе от ума» тIарча Софьяй роль ловзайир Яблочкинас, хIаьта гурахьа труппаца дIаязйир из. Цу дийнахьа денз ше яллалца йолча хана ЗIамигача театрацара къастац из. Ше цига болх беш, даьккхача 76 шера ши бIаь совгIа роль ловзаяьй актрисас.

1932 шера денз Яблочкинайца болх беш хиннай со. Дуккха ролаш бIаргаяйнай сона цо ловзаеш. Дуккхача спектаклашка цунца ролаш ловзае ираз хилар са, хIаьта сона цIаккха а бIаргаяйнаяц Яблочкинас шийгрими костюми хувцаш е аттача йоаккхаш, роль ловзае бокъонца кийчъяланза, вIаштIехьяланза из йолаш. Щенача дегаца, пьеса тIа мел оттадаьча хIамаех кIоаргга дог тийша из ловзаш хиларах тамашийна хоза, сакъердаме, пайдане дар сцена тIа цунца цхьана хилар.

Багара йоагIа оаа, къамаьл боккъала хоза долаш, маьженаш нийса лелаеш яр Яблочкина. Къаьгга шийтайпа оамал йолаш вола кхыъкхе саг а хиле дIаоттар из сцена тIа. Из долла хIама иштталдика вIаштIехьдоалар цун материал Iомаеши образ хьакхоллаши чIоагIа къахьегар бахьан долаш. Цо дуккха къамаьлаш даьд, дийцад, яздаьд театрцарча шийгIулакхех лаьца:

«Театрца йоацаш ха йоаккхилга вIалла дага а хиннадац сона. Цунца дувзаденна да са деррига вахар, цунна хинна дикахетараши халахетараши, толамаш а саготонаш а сайна хилча санна хеташ яьхай со. Цунна дIаденнад аз деррига сай низаш, айса лийрхIараш, сайна дагалаьттараш».

Цо аьннари яздаьри сцена тIа бакъдеш дар Яблочкинай вахара хIара ди, хIара сахьат. Театра йийза Iацар талант йола актриса. Цунна безар театрера нах, актераш шийца болх беш хинна новкъостий. Цо царна дIалора йоакхо еш дола шийдог, цар гадоахаш, хьашташ хьалдоаттадеш яр из, цхьанна а хIамо юхатохацар из, ха къовсацар цо. Актераша, новкъосташа цунна баркал оалар, сий дора, лоархIар, дукхаезар из. Хозахетадаь алацар ЗIамигача театра са да Яблочкина.

Боккха болх бар ах бIаь шера хIана хиннаяц аьнна из председатель хиннача Ерригроссийски театральни обществе Яблочкина Александрас баьр. Безам тIабахийта, чIоагIа бехктокхаме а лоархIаш дукха низ дIалора цо цу общественни балха.

Яблочкинайна хьашт долаш дар гонахьа мел дола хIама. Социализм хьалъеча карагI мел дувла хIамаш, толамаш ца дайзача Iе йиш йолаш яцар из, чIоагIа дог тохаденнеи са ца тохалуш вай эггара хьалхара турпалаш-космонавташ лаьтта Iовоссарга хьежаши яр из.

Эггара тIеххьара цун спектакль 1961 шера 27 январе хилар. У. Теккерея «Ярмарка тщеславия» яхача спектакла тIа мисс Кроуле роль ловзайир цо. Цхьабакъда, шийтIеххьарча шерашка а сай доги театрца, артисташца, ерригача коллективаца долаш яр Яблочкина. Ше могаш йолча хана кердача спектаклей генеральни репетицешка, собранешка ухар из. Цхьайолча хана ше йолча цIагIа дIачукхувлар цо новкъостий.

БIаь шерага кхача ши шуи ах шуи эшаш елар Яблочкина. Ма чIоагIа ловра цунна цига дIаккхачар! Боча йолаш дегаух вайна из. Сел дукха ха а яц из вайна юкъера дIаяха.

ХIанз, Советски мехка театральни общественносто Яблочкина яьча дийнахьа денз бIаь шу дизар белгалдоаккхача хана, вайна дагайоагIа из цIена, сийрда, дег тIара, цIаккха хIилла ца лелаеш, къайлагIа хIама доацаш хинна хиларца. Иштта йолаш ера театре — иштта йолаш дIаяхар из тхона юкъера, цунца хьалдар театрера Яблочкинар фу. Шийдухьа вахар леладелга, шийдезал болабелга дита яр из. Дунен тIа ца тоъаш дола хIамаш театрера корадоагIа шийна, са цIа, са «дезал» театр да, оалар цо. Долче, цунца дуккха шераш лаьха тхо а, тхона тIехьа тIайоагIа тIехьенаш а, царна тIехьа тIайоагIараш а — цун бераш да-кх.

Дуккха хIамаш Iомаду Яблочкина Александрай вахаро наькъо. Массаза а цунах доахкаш хIамаш дар вай советски вахарца кIоаргга хьашт долаш хулга, чIоаггIа актера болх белга, шийхалкъ дукхадезилга.

СВЕРДЛОВСКИ ОБЛАСТЬ: Хьаэттай чкъаьрий доахараштa эггара а дикагIйола ха. Шел ме лу чкъаьрий доахараш геттара а сихлу.

ХIанзле а даьхача чкъаьраша дог гIоздаьккхад Урала столица предприятей болхлойи, гIулакхерча наьхеи.

СУРТА ТIА: «Ураловувь» яхача фабрика воккхагIвола мастер В. И. Перестаронини пенсионер Г. Д. Нерюбини Шарташ яхача Iама тIа.

А. Грахова сурт.
ТАСС фотохроника.

НАХ ДУКХА БЕЗАРА БЕЛГАЛО

Белгалдаккханза даргдац «Грозэнерго» энергетикаша даь шоаш нах дукха безаш хилар хьагойта гIулакх. Цар мах боацаш шоай цIий деннад из эшаш болча унахошта. Царех ба автоматикана вола инженер Виктор Константинович Бурак, Софья Силовна Слушкана. Уж шаккхе а «Грозэнерго» инженераш ба.

Новогрозненски теплоэлектроцентрале гIолла белгалбаха а баркал ала а дезаш ба котельни цеха электросварщик Владимир Шиповский, химцеха мастер Николай Кизимов, слесарь Геннадий Радаев, Юрий Вакулин, доагора-транспортни цеха мотористка Антонина Шашкова.

Х. СУРУДЖАНЦ.

ШАХМАТАШ

Гаванерча шахматни олимпиаде лидераш белаш хьабоагIа советски шахматисташ. ИнъалагIча туре Данерча командаца ловзаш цхьаккха а саг ца эшаш котъялар вай команда. Парти ловзае йиллача ханал хьалха советски шахматиста Т. Петросяна эшавир шийца лейза датчанин Б. Ларсену. Иштта котбаьлар цу туре М. Таль, Л. Штейн, Л. Полугаевский.

Румынерча командаца хинна вIашагIкхетар а чакхдаьлар вай шахматисташ котболаш, счет 3:1. Пхи тур чакхъяьнначул тIехьагIа 20 хила езача 17 очко я советски команда.

ЖУК-ТРИПОЛИТОВ.

КЕРДАДАРАШ, ХИННАРАШ, БАКЪДАРАШ

ШУ КИЙЧДАРА

Казахстан — тайп-тайпара шерра арenаш йола республика я. Къилбаседехьа, Кустанай уллача моттигашка шелалаш-морхаш я, лоа делх, хIаьта къулбехьарча районашка йийкхача, йIайхача гуйран безам буаш, дика хьийкъа баьца даарахи сомаши йоакхонца Iанна кийчбеш ба. Семиречье йоккхагIа йолча «Чиликский» совхозо, масала, кхе а баь, чуийцаб боккъала а башха комсий хьувкъам. Совхозерча 236 гектар йолча комсий беша хIара гектара тIара 93 центнер маьлха сом чуийцаб. Казахстана комсаш лелаеча совхозий тресте даьча лоархIамегIа цу боахамашкара укх шера паччахьалкхенга кхаьчай комсий 43 эзар тонн. Хьувкъамах цхьа дакъа консервни комбинаташка дIаденнад, цхьа дакъа — чхьагIара заводашка. ХIаьта укх шера цIейн дездеш увттадеча шонаш тIа латташ «Казахстане даьд» яха марка йола комсий чхьагIараш а хургда.

(АПН).

ЧУВАШСКИ БАЛЕТ

Укх шера кхойтта солист тIакхийттав Иванова цIерахча Чувашски музыкально-драматически театра труппана. Республика культура Министерства бахийта уж ийс шера халхара говзал Iомаеш хиннаб Вагановай цIерахча Ленинградски хореографически училище.

Чебоксарски эрителашта укх шера севонагIа духхьашха бIаргагургья шоай балетни спектакль. Театра репертуаре я «Жизель» яха Адана балет».

Берригача мехка юбилейни долча 1967 шерах чувашски къаман балет хьахилара ха а хургья. Республика композитораша хIанзалехьа а язъяьй массехк балета музыка. Дукха ха йоацаш Аверий Токарев йистеваьннав «Зора» яха балет оттаяра болх баь. Оттаергйолаш я композитора Михаил Алексеева «Улине» яха балет а.

Городе Перме деша ягIа чувашски балета артисташ хургбарий группа.

(АПН).

ДОНБАССЕРА АКАДЕМГОРОДОК

Донецки гIишлошъяраш Академически городок йилла болабеннаб. Шахтерски столица юкъмоттигерча даькъе цо дIалоацаргья ткъаьи шийтта гектар.

— Городок фуй аьлча, из я Украина Iилмай Академе донецки Iилмай центра цIеной комплекс, — аьлар проекта керттерча архитектора Василий Кириллович Коваля ше АПН корреспондентаца къамаьл деш. — Цун территоре тIа хургья физико-технически, органически синтеза, экономика институташ, вычислительни центр, конструкторски бюро, лабораторeш, экспериментальни мастерскеш, гIонна йола службаш, культурно-вахара объекташ.

ТIехьанахьара шлакоситаллаца, стемалитаца хозъяь аьшкабетонах, кизгах, алюминех хьалъяь дукха этажаш йола корпусаш дIакъайлача кизгай галереяшца шоайла вIашагIъювзаенна хургья. Комплекса лакхехьа гуш хургда 12 этаж йола вычислительни центра цIенош.

Города таташ хозаш ца хилийтар духьа цIенош улицашкара 120—140 метр гаьна а долаш хьалду. Институташка оттае лаьрхIа фо кердадоаха установкаш. Сийрда паргIата кабинеташи чура безаме хургйола холлаши хIанзарча ханарча эстетика дIадехарий терко а еш кийчъергйолаш я.

Iилма деятелашта эшача гIулакхашта — йоккха конференц-зал, Iан тIехьар беш, тхов кIалхара наькъду бассейн а йолаш йола спортивни комплекс, ресторан-столови. Цига хьоашалгIа ухаргбараштa хьалъю лакха гостиница.

(АПН).

ЗАВОДА ДАЬЙ — КОЛХОЗХОЙ

«Аравете» яхача колхоза территоре тIа болх бе йолаялийтай Эстоне духхьашхара колхозий юкъара силикальцитни завод. Цун шера йола овсарле — гIишлой конструкцей итт эзар кубометр.

Предприяте арахецаргья хьайбай гIишлош хьалъяра йола деталаши оборудовании, колхозхой бахара долча цIеной пений блокаш. Практико хьахьекхад сборни силикальцита деталеш аьшкабетонничарел чIоагIагIа йолга.

Завод ах шерал кIезигагIча хана чухьа хьалъяь яьккхай Пайдески колхозий юкъарча гIишлошъяра организаце. Даьча лоархIамаша хьахьекхад из хьалъярга дIадаха руз къа шин шера чухьа юхаметтаоттаргдолга.

Республика колхозех деткъеи итт процент пайшикаш йолча ерригача шийтте а колхозий юкъарча гIишлошъяра организаце шоай производственни базаш я, хьу чакхйоаха, механически, бетонни, кхыйола предприятеш а йолаш.

(АПН).

ДИЙНА ФЕСАШ

Наггахьа мара хулаш доаца оакхарий долаш ше хиларца дерригача дунена йовзаш я Чукотка. Укхаза дахаш да дунен тIа эггара хозагIчарех дола оалхазар — цIе чайка. Аьхкий укхаза ух кIай гIажаш. Iай яхаш я кIай чарч.

Деррига а наггахьа мара ца хула оакхарийи оалхазараши паччахьалкхено лорадеш да. Царна чарахьал делга баллане а мукъа ца луш дийхка да. Дунен тайп-тайпарча зоопаркашка дIаахийта алхха наггахьа мара лувцац къилбаседан фауна викалаш.

Укх денношка «Советская Чукотка» яхача газето дешарашка хьахайтад Шан океана берда йисте ткъо морж хьалаьца хилар. Уж Iалаьмате доккхий оакхарий дада Чукоткера моттигаш шоай дукхалга диллача шоаш моргаш кхы йоацаш я. Уж ерригa а ткъо морж хьалаьцай егера Иван Шакина (хIаьта специалисташа бакъду морж лаца, масала, уссурийски цIокъ е кIай ча лацарал халагIа долга).

Къилбаседен фордашкара ткъамий когаш дола уж оакхарий самолетаца Московски зоопарке дахийтад.

(АПН).

Редактора зам. А. А. МЯКИЕВ.

ЛадувгIа, хъажа

РАДИО: 8.35 — эшараш; 8.45 — «Къона тIехье» (гIалгIай маттала); 16.00 — художественни самодеятельностера; 16.30— «Ужаш хьалхашка ба» яха передача (нохчий маттала); 17.15 — «Индустиальни Нохч-ГIалгIайче»; 17.30 — «Къонал» (гIалгIай маттала); 19.25 — Къахьегама сий доаха, мугIараш (гIалгIай маттала); 19.35 — «Дуккха еза гумманизм» телевизионни шоаттъен итталагIа шу. Грознера бахархой юбилейни вахте; 20.40 — «Ираз долча ден Iуйре»; 21.00 — Советски кино дикагIа дола фильмаш. «Пэпо» яха художественни фильм.

ТЕЛЕВИДЕНИ: 18.00 — Верашта дола фильм; 18.25 — английски метта урок; 18.55 — телевизионни кердадараш (эрсий

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, ЦIеча фронтовикий улица, 15. Телефонаш: редактора — 2-41-23; редактора зам. — 2-30-91; бехктокхама секретара — 2-45-48; партайни вахарел, промышленни, юртбоахамеи, культурай, письмойи отделий — 2-25-72; корректорске 2-09-20.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков 15. Телефоны: редактора — 2-41-23; зам. редактора — ответственного секретаря — 2-45-48; отдел партийной жизни, промышленного, сельскохозяйственного, культуры и писем — 2-25-72; корректорской — 2-09-20.

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Революце проспект 7/84.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

СФ04604. Зак. № 5860.